

DET RÅDGIVENDE UDVALG VEDRØRENDE GRØNLANDS ØKONOMI

DEN ØKONOMISKE UDVIKLING I GRØNLAND

Indhold:
Den økonomiske situation
Finanspolitikken

April 2005

Det rådgivende udvalg vedrørende Grønlands økonomi blev nedsat af statsministeren i august 1988. Udvalget har til opgave at følge den økonomiske udvikling i Grønland og afgive beretninger herom til statsministeren og Grønlands Hjemmestyre. Statens myndigheder skal holde det rådgivende udvalg underrettet om alle foranstaltninger af betydning for de økonomiske forhold i Grønland, og udvalgets udtalelse skal indhentes, inden der foretages væsentlige ændringer i de retningslinier, som ligger til grund for ydelse af statstilskud, samt ved andre statslige dispositioner, der har en væsentlig betydning for Grønlands økonomi.

Udvalget kan efter anmodning fra de grønlandske myndigheder rådgive om tilrettelæggelsen af den generelle økonomiske politik i Grønland og om væsentlige økonomiske spørgsmål i øvrigt.

Det forudsættes, at udvalget etablerer et nært samarbejde med de grønlandske myndigheder omkring fremskaffelse af det fornødne økonomiske og statistiske dokumentationsmateriale.

Udvalget består af en formand og 6 medlemmer, hvoraf Statsministeriet udpeger formanden og 3 medlemmer. De øvrige medlemmer udpeges af Finansministeriet, Danmarks Statistik og Grønlands Hjemmestyre. Udvalget har følgende sammensætning:

Formand:	Professor Christen Sørensen, Syddansk Universitet
Medlemmer:	Direktør Peter Beck, Økonomidirektoratet, Grønlands Hjemmestyre Kontorchef Søren Brodersen, Danmarks Statistik Underdirektør Anders Møller Christensen, Danmarks Nationalbank Kontorchef David Helleman, Finansministeriet Kontorchef Jens Pagter Kristensen, Økonomi- og Erhvervsministeriet Kontorchef Vøgg Løwe Nielsen, Fødevareøkonomisk Institut
Sekretariat:	Fuldmægtig Morten Granzau Nielsen, Finansministeriet Specialkonsulent Henrik Thomasen, Finansministeriet Student Vibe Musaeus Madsen, Finansministeriet
Tilforordnet:	Sekretariatschef Steen Ryd Larsen, Statsministeriet
Udvalgets adresse:	Det rådgivende udvalg vedrørende Grønlands økonomi Statsministeriet Prins Jørgens Gård 11 1218 København K Telefon: 45 33 92 33 00 Telefax: 45 33 11 16 65 Hjemmeside: http://www.stm.dk/

Kort på forsiden bragt med tilladelse fra Arctic Information

ISSN 1600-5635

DET RÅDGIVENDE UDVALG VEDRØRENDE GRØNLANDS ØKONOMI

DEN ØKONOMISKE UDVIKLING I GRØNLAND

Redaktionen er afsluttet 8. april 2005

Indholdsfortegnelse

Kapitel 1. Sammenfatning og anbefalinger..... 5

1.1 Konjunkturudviklingen	5
1.2 Den førte finanspolitik	6
1.3 Strukturpolitik	10

Kapitel 2. Den økonomiske situation..... 12

2.1 Konjunkturudviklingen i hovedtræk	12
2.2 Den historiske økonomiske udvikling og bytteforholdet.....	13
2.3 Konjunkturbestemmende faktorer.....	15
2.4 Indenlandsk efterspørgsel og betalingsbalancen.....	26
2.5 Udviklingen i ledigheden.....	29
2.6 Priser og lønninger.....	31
Appendiks 1: Bytteforhold og Grønlands økonomi.....	34
Appendiks 2: De hjemmestyreejede selskaber.....	38

Kapitel 3. Finanspolitikken 39

3.1 Den førte finanspolitik	39
3.2 Vurdering af den førte finanspolitik	42
3.3 Hjemmestyrets økonomi.....	46
3.4 Kommunernes økonomi.....	50
3.5 Statslige udgifter vedrørende Grønland	51

Kapitel 1. Sammenfatning og anbefalinger

1.1 Konjunkturudviklingen

Trods ugunstige ydre forhold (lave rejsepriser, høje oliepriser) og en afdæmpende finanspolitik tyder nyere oplysninger på, at den økonomiske fremgang i produktionen, som målt ved real BNP, i 2004 ligger på eller kommer lidt over det langsigtede vækstspor. Som det fremgår af tabel 1.1.1 forventer udvalget nu, at stigningen i real BNP bliver omkring 2 pct. i 2004, mens det langsigtede vækstspor ud fra nationalregnskabstallene siden 1979 var på 1½ pct. Fremgangen i produktionen i 2004 gav sig bl.a. udslag i, at ledigheden siden begyndelsen af 2004 har været lavere end i 2003 med et lavere årsgennemsnit til følge, jf. også tabel 1.1.1.

Tabel 1.1.1. Centrale økonomiske variable 1998-2005

	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005
Real BNP-vækst, pct.	7,8	1,4	7,1	1,3	0,7	-0,5	2*	0-1*
Real disponibel BNI-vækst, pct.	5,8	1,3	5,0	0,5	0,4	0,3	0-1*	0-1*
Medio ledige i byerne, personer.....	1.960	1.715	1.475	1.597	1.782	1.927	1.850*	1.900*
Inflation, pct. ^a	1,1	0,7	1,7	3,2	2,9	1,3	1,7	2*
Handelsbalancen, mia. kr.....	-1,0	-0,9	-0,7	-0,5	-0,7	-0,7	-1 - 1¼*	-1 - 1¼*
DAU-saldo, mio.kr.....	-62	118	64	5	204	200	111 ^b	-29 ^c

Anm.: Tal markeret med * er udvalgets skøn.

a. Opgjort som stigningen i forbrugerprisindekset fra juli til juli. Inflationen i 2004 er eksempelvis givet ved den procentvise stigning i forbrugerprisindekset fra juli 2003 til juli 2004.

For 2002 til 2004 er inflationen opgjort som stigningen i forbrugerprisindekset eksklusive boligposten. Udelukkelsen af boligposten skyldes de ekstraordinært store stigninger i forbrugerprisindeksets boligpost som følge af blandt andet huslejereformen pr. 1. januar 2002. Inklusive boligposten steg forbrugerprisindekset med 3,9 pct. i 2002, 1,9 pct. i 2003 og 2,3 pct. i 2004.

b. Foreløbige regnskabstal.

c. Finanslov 2005.

Kilde: Grønlands Hjemmestyre mht. DAU-saldo, ellers Grønlands Statistik og egne skøn.

Årsagerne til den gunstigere udvikling var bl.a. en stærkere stigning i det private forbrug end forventet, ligesom den landbaserede investeringsaktivitet var kraftigere end forventet. Herudover har der været øget aktivitet inden for turisme samt mineralefterforskning og -udvinding.

Lave rejsepriser har betydet, at bytteforholdet blev forringet yderligere i 2004. Det viser sig ved, at den disponible realindkomst – samfundets købekraft – i 2004 næppe kom meget over 2003 niveauet. Som det fremgår af tabel 1.1.1 forventes det, at den disponible realindkomst steg med mellem 0 og 1 pct. i 2004.

Selv om faldet i rejsepriserne nu synes stoppet, er der med baggrund i forsyningssituationen på verdensplan ikke udsigt til, at rejsepriserne med stor sandsynlighed kan ventes at stige endsige at komme op på

tidligere tiders niveau. Dette forhold kombineret med uændrede rejekvoter, faldende kvoter for hellefisk og krabber samt udfasning af igangværende investeringsprojekter ligger bag, at udvalget forventer, at den økonomiske fremgang aftager i 2005, på trods af en forventet ekspansiv finanspolitik.

Udvalgets skøn for centrale økonomiske nøgletal i 2005 – sammenholdt med den historiske udvikling i perioden 1998-2004 – er også sammenfattet i tabel 1.1.1. I den sammenhæng skal opmærksomheden henledes på den usikkerhed, der er knyttet til selv relativt kortsigtede økonomiske prognoser, og som 2004-skønnene for udviklingen også illustrerede.

Som det fremgår af tabel 1.1.1, betyder antagelsen om uændret bytteforhold for 2005, at der forventes samme vækst i det reale bruttonationalprodukt som i den disponible realindkomst. I sammenhæng med den beskedne økonomiske vækst forventes en lille stigning i niveauet for ledigheden i 2005.

Udvalget lægger i sine vurderinger og anbefalinger til grund, at det tryk, der ligger på den økonomiske udvikling fra relativt ugunstige ydre forhold (lave rejepreiser, høje oliepriser), også vil være en realitet i de kommende år. Dette understreger behovet for fortsatte strukturtilpasninger og nye private erhvervsaktiviteter for at skabe en både mere robust og selv bærende økonomi. Det er ikke mindst de øvrige erhvervsaktiviteter – herunder i servicesektoren – som skal styrkes. En nødvendig forudsætning herfor er også, at uddannelsesniveaue og i sammenhæng hermed arbejdsmarkedstilknytningen øges markant i de kommende år. Der henvises yderligere til afsnit 1.3.

1.2 Den førte finanspolitik

Finanspolitikken må nu vurderes at have været kontraktiv i 2004, mens det i udvalgets forrige rapport blev lagt til grund, at finanspolitikken måtte ventes at være ekspansiv for 2004. Årsagerne til denne ændring er beskrevet nærmere i afsnit 3.2.

På basis af den vedtagne finanslov for 2005 skønner udvalget, at finanspolitikken vil være ekspansiv med ca. 100 mio. kr. i 2005. Såfremt de opsamlede midler i Anlægs- og renoveringsfonden nedbringes, kan der ventes en yderligere ekspansiv effekt på aktivitetsniveauet i økonomien. Med den forsigtige gældspolitik, som hidtil har været ført, og som yderligere blev befæstet i 2004, indebærer dette ikke en umiddelbar risiko for en uholdbar udvikling på gældsområdet på kortere sigt.

Mere eller mindre hele den vurderede ekspansion i finanspolitikken i 2005 kan forklares med, at der med virkning pr. 1. januar 2005 er gennemført både en skatteomlægning og en ensprisreform, som indeholder finanspolitiske lempelser, jf. boks 3.2.1. Skatteomlægningen medfører en samlet lempelse af personbeskatningen med godt 30 mio. kr. Ensprisreformen indeholder sammen med andre omlægninger i forhold til Nukissiorfiit en samlet finanspolitisk lempelse i størrelsesordenen 60 mio. kr. Skatteomlægningen og ensprisreformen medfører således tilsammen en finanspolitisk lempelse på ca. 90 mio. kr. fra 2004 til 2005.

Det er som anført udvalgets vurdering, at det i løbet af 2005 må forventes, at den økonomiske fremgang aftager. Det vil indebære, at den forventede omlægning til en ekspansiv finanspolitik i 2005 er konjunkturudjævnende.

En vurdering af den førte og planlagte finanspolitik omfatter foruden vurderingen af den konjunkturmæssige dimension også en vurdering af de strukturelle og fordelingsmæssige følger. Det strukturelle element er ikke mindst vigtigt i en grønlandsk sammenhæng på grund af den offentlige sektors størrelse, ønskerne om en mere selv bærende økonomi og det tryk, som udspringer af risikoen for fortsatte bytteforholdsforringelser. Som det fremgår af afsnit 2.2 – og især af figur 2.2.4 – har den grønlandske økonomi gennem de seneste 15 år været ramt af betydelige bytteforholdsforringelser. Og risikoen for fortsatte bytteforholdsforringelser kan ikke udelukkes. Dette skærper behovet for, at der bliver gennemført strukturreformer, som kan skabe de bedst mulige rammer for yderligere privat erhvervsaktivitet.

Når de strukturelle følger af finanspolitikken vurderes, er det på udgiftssiden af de offentlige regnskaber og budgetter vigtigt at sondre mellem udgifter, der i sig selv styrker grundlaget for at udvikle produktionsmulighederne, og andre udgifter. Derfor bør der for det første sondres mellem drifts- og anlægsudgifter, idet en del af anlægsudgifterne – såfremt de gennemføres efter samfundsmæssige rentabilitetskriterier – må antages at styrke det fremtidige produktionsgrundlag. Men det er også relevant at udskille de dele af driftsudgifterne, der ligesom direkte udgifter på uddannelsesområdet ligeledes styrker de fremtidige produktionsmuligheder gennem opbygning af menneskelig kapital.

I tabel 1.2.1 er det anført, hvordan drifts- og anlægsudgifter har udviklet sig på de offentlige regnskaber og budgetter fra 1999 til 2005.

Tabel 1.2.1. Offentlige udgifter 1999-2005 på indeksform med 2001=100

	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005
Hjemmestyret							
Driftsudgifter.....	88	90	100	98	98	100	104
Anlægsudgifter, korrigeret	88	89	100	85	87	83	87
Kommunerne							
Driftsudgifter.....	87	91	100	108	106	107	110
Anlægsudgifter	67	67	100	120	101	88	78
Hjemmestyret og kommunerne							
Driftsudgifter.....	88	90	100	101	101	102	106
Anlægsudgifter	81	82	100	96	91	85	84

Kilde: Tabel 3.2.2.

Tabel 1.2.1 viser, at stigningen i de offentlige udgifter – både til drift og til anlæg – primært skete frem til 2001. Herefter er de samlede driftsudgifter i hjemmestyret og kommunerne steget noget i løbende priser, men næppe i faste priser. Hjemmestyrets driftsudgifter er dog større end planlagt, idet der for 2004 blev planlagt et fald på godt 80 mio. kr., ligesom der i Finanslov 2004 blev planlagt uændrede reale driftsudgifter for 2005 og 2006. I et fremadrettet perspektiv er det vigtigt, at driftsudgifterne ikke stiger mere end planlagt i budgetoverslagsårene. Som tidligere omtalt finder udvalget det endvidere vigtigt, at de administrative udgifter reduceres. Dette vil samlet forbedre grundlaget for en mere selv bærende økonomi.

Tabel 1.2.1 viser også, at anlægsinvesteringerne er faldet betydeligt – i løbende priser - fra niveauet i 2001 både i Hjemmestyreregi og i kommuneregi. Derfor er udviklingen efter 2001 på anlægssiden ikke i overensstemmelse med ønskerne om fremtidig større selv bårighed. Dette gælder så meget desto mere, som det fremgår af Hjemmestyrets budgetoverslag, at de reale anlægsinvesteringer i 2008 kun er på niveau med de reale anlægsinvesteringer for 2005. I den samlede vurdering heraf må der indgå, at det kun er en del af investeringerne, der indgår i de offentlige regnskaber og budgetter. Dette skyldes bl.a., at de nettostyrede virksomheders anlægsinvesteringer kun delvist indgår. F.eks. indgår Nukissiorfiits investeringer i vandkraftværket i Ammassalik på ca. 60 mio. kr. ikke, da denne investering blev finansieret ud af Nukissiorfiits opsparede egenkapital.

Hertil kommer, at de offentligt ejede selskabers investeringer ikke indgår, ligesom de private investeringer naturligvis heller ikke indgår. Derfor er det f.eks. heller ikke muligt isoleret set at vurdere udviklingen i de offentlige investeringer i relation til kapacitetsudnyttelse m.v. En anden årsag til, at der ikke umiddelbart kan sluttes ud fra anlægsudgifterne er, at den samfundsmæssige rentabilitet ikke er lige stor for alle anlægsinvesteringer. Specielt på trafikområdet har der tidligere været eksempler på, at den samfundsmæssige rentabilitet har været lille eller endog negativ.

Landsstyreparterne har i januar 2005 indgået en tillægskoalitionsaftale, som indeholder en række forslag til nye aktiviteter ikke kun på anlægssiden, men også på driftssiden. På anlægsområdet skal udvalget i relation til ovenstående anbefale, at de samfundsøkonomiske konsekvenser af nye store infrastrukturanlæg vurderes grundigt, inden der træffes beslutninger. I relation hertil anbefaler udvalget videre, at der kun igangsættes projekter, der giver et højt samfundsøkonomisk udbytte. I vurderingen af de samfundsøkonomiske konsekvenser bør det også inddrages, om anlægsopgaverne risikerer at skabe flaskehalsproblemer og dermed prisstigninger med udspring i anlægssektoren og yderligere tilkald af arbejdskraft til sektoren.

Hvad angår forslagene om nye driftsaktiviteter anbefaler udvalget, at Landsstyret foretager en skarp prioritering af ønskerne, så udbygningen af det fremtidige produktionsgrundlag tilgodeses, og at der kun gennemføres nye initiativer i den udstrækning, de er finansieret.

Udvalget skal generelt anbefale, at Landsstyret udbygger den strukturelle overvågning på to måder. For det første ved at gennemføre samfundsøkonomiske rentabilitetsberegninger over offentlige anlægsinvesteringer og for det andet ved at opdele anlægsudgifterne og driftsudgifterne efter deres betydning for udbygningen af de fremtidige produktionsmuligheder i relation til bl.a. menneskelig kapital. Den heraf følgende større gennemsigtighed er vigtig for den samfundsmæssige debat om prioriteringen af de offentlige udgifter.

Udvalget har endvidere tidligere påpeget, at der er et påtrængende behov for styrkelse af det statistiske grundlag for det grønlandske samfund. Det er i år konstateret, at data fra det nuværende nationalregnskab er endnu mere usikre end tidligere formodet. Det er vanskeligt med udgangspunkt heri at vurdere status og udvikling i den grønlandske økonomi.

Der er netop udarbejdet en rapport om mulighederne for opbygningen af et produktionsbaseret nationalregnskab for Grønland. Et sådant datamateriale, der både vil omfatte endelige tal og hurtigere, foreløbige tal samt en betalingsbalance, vil forbedre grundlaget for den økonomiske politik i Grønland. Udvalget vil derfor anbefale, at arbejdet med opbygning af et nyt nationalregnskab efter de foreslåede retningslinier startes snarest.

1.3 Strukturpolitik

Det rådgivende udvalg anerkender, at der også er foretaget, eller er ved at blive taget, strukturpolitiske beslutninger i relation til den angivne målsætning om større økonomisk selvårenhed. I den sammenhæng skal udvalget især anføre ensprisreformen, der blev gennemført med virkning fra 1. januar 2005, og som indebærer, at prissætningen af forsyningerne fra Nukissiorfiit i langt højere grad vil komme til at afspejle de samfundsøkonomiske omkostninger ved produktionen af disse forsyninger. I relation til udviklingen i befolkningens disponible indkomster medfører ensprisreformen omkostningsstigninger i nogle områder – hovedsageligt mindre byer, bygder og yderdistrikter. Disse omkostningsstigninger modvirkes af en samlet lettelse i personbeskatningen samt midlertidige tilskud til en gradvis tilpasning af Nukissiorfiits priser. Der er også grund til at nævne den reduktion af samspilsproblemet på overførselsområdet, der blev gennemført i tilknytning til, at takstmæssig hjælp blev gjort skattepligtig samt at nævne reduktionen af tilskuddene på erhvervsområdet.

Det fremgår af budgetterne for overslagsårene 2006-08 samt af Landsstyrets prioriteringer på Finanslov 2005, se boks 3.3.1, at der lægges op til fortsatte budgetændringer, der sigter mod at styrke de fremtidige produktionsmuligheder bl.a. med den planlagte øgede uddannelsesindsats. Det er helt afgørende for de fremtidige muligheder, at niveauet for skole- og ungdomsuddannelsesområdet markant forbedres, så bl.a. det store frafald i senere uddannelsesforløb kan reduceres. Dette vil medvirke til, at tilknytningen til arbejdsmarkedet fremover kan øges. Derfor skal udvalget også anbefale, at disse prioriteringer gennemføres.

Der er efter udvalgets vurdering behov for fortsatte strukturmæssige overvejelser og reformer inden for især følgende områder, der også tidligere har været fremhævet i udvalgets rapporter:

- en større markedsorientering af boligmarkedet,
- fremme af iværksætterkulturen og konkurrenceelementet i økonomien,
- effektivisering gennem bedre udnyttelse af fiskeriressourcerne
- udlicitering af offentlige opgaver,
- styrkelse af styrings- og planlægningsredskaber for samfundets beslutningstagere,
- analyse og gennemgang af de høje administrationsudgifter (også) på kommuneområdet i relation til overvejelserne om en kommunalreform, jf. afsnit 3.4.

Ligesom der på det offentlige udgiftsområde bør lægges afgørende vægt på samfundsøkonomiske rentabilitetsbetragtninger, bør rentabilitet være helt afgørende ved private investeringer for netop at sikre

og udbygge produktionsgrundlaget effektivt. I den sammenhæng er det også vigtigt med en velfungerende finansiel sektor, herunder et velfungerende bankvæsen, der baserer sine beslutninger på baggrund af privatøkonomiske rentabilitetsbetragtninger. Et godt bankvæsen er af stor betydning da mange investeringsprojekter i Grønland er forbundet med særlige risici. En velfungerede finansiel sektor er også vigtig for tilliden hos udenlandske investorer samt for mulighederne for en større opsparing og kanalisering af denne til investeringsprojekter.

Grønlands Hjemmestyre har i 2005 erhvervet en ejerandel i Grønlandsbanken med henblik på at sikre en vis grønlandsk ejerandel af banken. Udvalget finder det væsentligt at banken drives som en sund kommerciel forretning, der drives udelukkende ud fra rentabilitetsmæssige hensyn og bidrager til udviklingen af den finansielle sektor. Derudover udgør hjemmestyrets ejerandel et privatiserings-potentiale, idet den gradvis vil kunne overdrages til private enkeltpersoner, virksomheder og pensionskasser m.v. og dermed også bidrage til opbygningen af en aktiekultur. Udvalget finder, at der er behov for en plan for, hvorledes ejerandelen i Grønlandsbanken skal forvaltes, herunder med henblik på at bidrage til en nødvendig udvikling af kapitalformidlingen i Grønland på et forretningsmæssigt grundlag.

Kapitel 2. Den økonomiske situation

2.1 Konjunkturudviklingen i hovedtræk

Nye oplysninger for den økonomiske udvikling i Grønland tyder på et gunstigere forløb i 2004 end udvalget vurderede i den forrige rapport. Det gav sig bl.a. udslag i, at ledigheden næsten siden begyndelsen af 2004 har været lavere end i 2003 med et lavere årsgennemsnit for 2004 til følge, *jf. tabel 2.1.1*.

Årsagerne til den gunstigere udvikling var bl.a. en stærkere stigning i det private forbrug end forventet, ligesom den landbaserede investeringsaktivitet var kraftigere end forventet. Herudover har der været øget aktivitet inden for turisme og mineralefterforskning og -udvinding. Dette forløb blev en realitet på trods af, at finanspolitikken nu må vurderes at have bidraget til at lægge låg på aktiviteten i 2004.

Tabel 2.1.1. Centrale økonomiske variable 1998-2005

	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005
Real BNP-vækst, pct.....	7,8	1,4	7,1	1,3	0,7	-0,5	2*	0-1*
Real disponibel BNI-vækst, pct.....	5,8	1,3	5,0	0,5	0,4	0,3	0-1*	0-1*
Medio ledige i byerne, personer	1.960	1.715	1.475	1.597	1.782	1.927	1.850*	1.900*
Inflation, pct. ^a	1,1	0,7	1,7	3,2	2,9	1,3	1,7	2*
Handelsbalancen, mia. kr.	-1,0	-0,9	-0,7	-0,5	-0,7	-0,7	-1- -1¼*	-1- -1¼*
DAU-saldo, mio.kr.	-62	118	64	5	204	200	111 ^{b)}	-29 ^{c)}

Anm.: Tal markeret med * er udvalgets skøn.

a. Opgjort som stigningen i forbrugerprisindekset fra juli til juli. Inflationen i 2004 er eksempelvis givet ved den procentvise stigning i forbrugerprisindekset fra juli 2003 til juli 2004.

For 2002 til 2004 er inflationen opgjort som stigningen i forbrugerprisindekset eksklusive boligposten. Udelukkelsen af boligposten skyldes de ekstraordinært store stigninger i forbrugerprisindeksets boligpost som følge af blandt andet huslejereformen pr. 1. januar 2002. Inklusive boligposten steg forbrugerprisindekset med 3,9 pct. i 2002, 1,9 pct. i 2003 og 2,3 pct. i 2004.

b. Foreløbige regnskabstal.

c. Finanslov 2005.

Kilde: Grønlands Hjemmestyre mht. DAU-saldo, ellers Grønlands Statistik og egne skøn.

Den samlede produktion (målt ved det reale bruttonationalprodukt) i 2004 må nu vurderes at være steget med et par procent. De lave rejsepriser med det heraf følgende forringede bytteforhold for 2004 indebar, at købekraften målt ved real disponibel indkomst må antages at være på stort set samme niveau som i 2003.

Selv om faldet i rejsepriserne nu synes stoppet, er der grundet forsyningssituationen på verdensplan ikke udsigt til, at rejsepriserne med stor sandsynlighed kan ventes at stige endsige at komme op på tidligere tiders niveau. Dette, kombineret med uændrede rejsekvoter, faldende kvoter for hellefisk og krabber for

2005 og udfasning af igangværende investeringsprojekter, ligger bag, at udvalget forventer en beskeden vækst i 2005, selv om finanspolitikken forventes at blive ekspansiv i 2005.

Den reale BNP-vækst skønnes på denne baggrund at blive beskeden og i størrelsesordenen 0-1 pct. i 2005. Det lægges endvidere til grund, at bytteforholdet vil stabilisere sig på niveauet for 2004, hvorfor det forventes, at den reale disponible indkomst stiger i takt med real BNP, jf. tabel 2.1.1.

Den svage konjunkturudvikling vil også slå ud i ledighedstallene. Udvalget forventer således, at ledigheden vil stige svagt i 2005 til et gennemsnit på omkring 1.900 personer i byerne, jf. tabel 2.1.1 og afsnit 2.5. Grundet tidsprofilen i ledighedsudviklingen gennem 2004 og variationen i sammenhængen mellem produktion og beskæftigelse er et uændret ledighedsniveau for 2005 dog også en nærliggende mulighed.

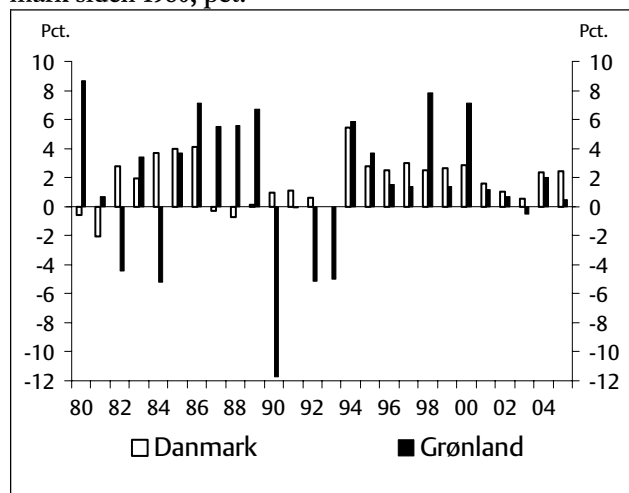
Især grundet udviklingen i oliepriserne har udvalget skønnet, at inflationen (stigningen i forbrugerpriserne) kan blive op til 2 pct. i 2005. Såfremt olieprisstigningerne slår mindre igennem end ventet, er en noget lavere inflation sandsynlig.

2.2 Den historiske økonomiske udvikling og bytteforholdet

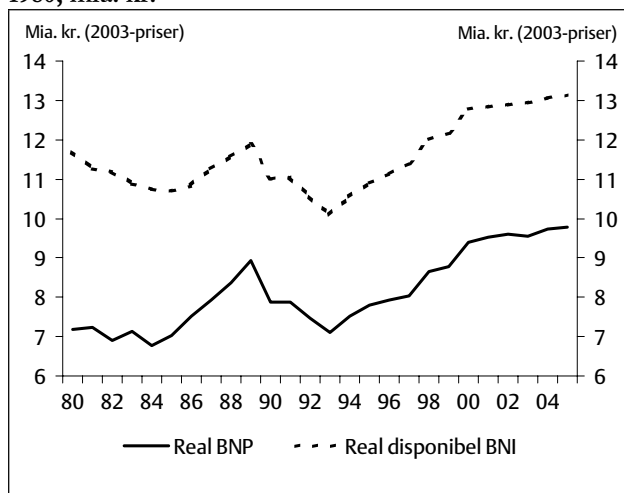
Historisk har den grønlandske økonomi været præget af meget svingende vækstrater, hvilket man også må vente i et befolkningsmæssigt meget lille samfund, som er afhængigt af fornybare naturressourcer. Perioder med meget høje vækstrater er blevet afløst af perioder med betydelig negativ vækst, jf. figur 2.2.1. I perioden 1980-2003 er Grønlands bruttonationalprodukt (BNP) i gennemsnit vokset med 1,5 pct. realt om året. Det er lidt lavere end i Danmark, hvor produktionen til sammenligning er vokset med 1,7 pct. om året i samme periode. Vækstraterne for Danmark har imidlertid udvist betydeligt mindre udsving end for Grønland¹.

¹ De større udsving i BNP-vækstraterne for Grønland kan i et vist omfang også tilskrives større statistisk usikkerhed (herunder med hensyn til periodisering mv.) i nationalregnskabstallene, end hvad der er tilfældet for Danmark.

Figur 2.2.1. Årlig vækst i real BNP i Grønland og Danmark siden 1980, pct.

Figur 2.2.2. Real BNP og real disponibel BNI siden 1980, mia. kr.

Anm.: Tal for Grønland i 2004 og 2005 er udvalgets skøn, mens tal for Danmark i 2005 bygger på vurderingen i Økonomisk Redegørelse, december 2004.

Kilde: Grønlands Statistik, Statistikbanken, Danmarks Statistik: ADAMs databank.

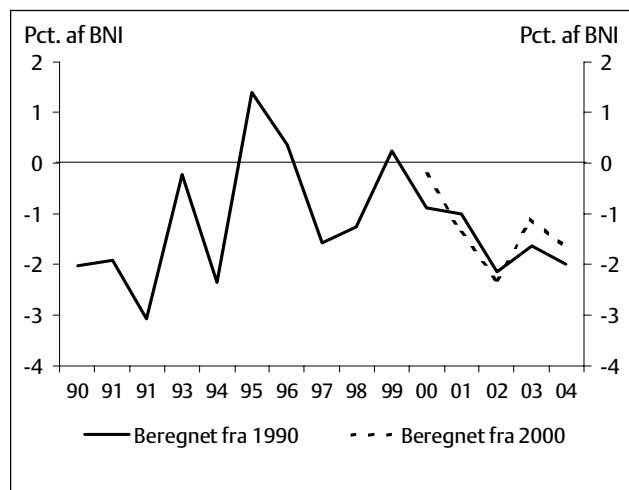
Efter betydelige produktionsfald i første del af 1990'erne har den grønlandske økonomi været karakteriseret ved positive vækstrater hvert år i perioden 1994-2002. Målt i faste priser oversteg niveauet for BNP i 2000 for første gang det hidtidige produktionsmæssige højdepunkt fra 1989, *jf. figur 2.2.2*. I årene 1998 og 2000 var fremgangen i BNP meget kraftig med årlige vækstrater på 7-8 pct. Efter 2000 har væksten dog været mere moderat, og for 2003 er den forholdsvis lange periode med positive vækstrater afløst af et mindre fald i BNP på 0,5 pct. målt i faste priser.

De meget svingende vækstrater hænger især sammen med, at den grønlandske økonomi er meget afhængig af fiskeriet og dermed af udviklingen i fiskeressourcerne samt priserne på fiskeriprodukterne. Prisudviklingen har man fra grønlandsk side kun begrænset indflydelse på, idet denne er bestemt af udbuds- og efterspørgselsforholdene på verdensmarkedet. Størrelsen af fiskeressourcen kan påvirkes af den førte fiskeripolitik, men den er i høj grad også påvirket af klimatiske og biologiske forhold mv. Det illustrerer, at der fortsat er behov for strukturtilpasninger og nye private erhvervsaktiviteter for at skabe en både mere robust og selv bærende økonomi, *jf. også fællesudvalgets rapport Uden erhvervsudvikling – ingen velfærdsudvikling*.²

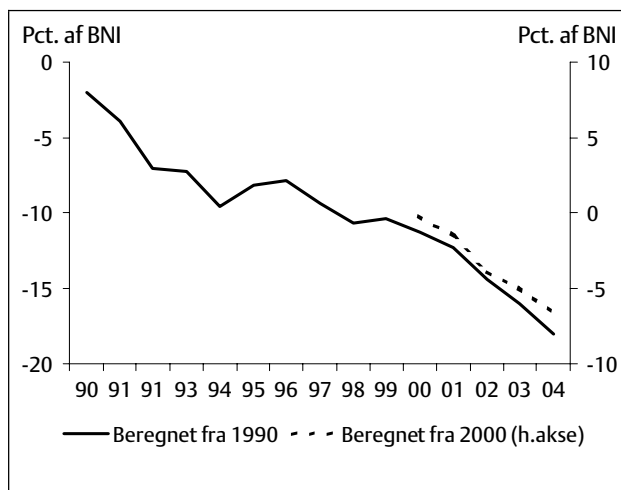
² I maj 2003 nedsatte statsminister Anders Fogh Rasmussen og landsstyreformand Hans Enoksen et fællesudvalg for erhvervsudvikling i Grønland. Udvalgets rapport med titlen *Uden erhvervsudvikling – ingen velfærdsudvikling* blev offentliggjort 30. oktober 2003.

Faldende rejepreiser og stigende importpriser har sat Grønland i en prisklemme. Siden 1990 er der således kun tre år – 1995, 1996 og 1999 – hvor Grønland ikke har oplevet bytteforholdsforringelser, og i 2004 skønnes bytteforholdsforringelsen at udgøre omtrent 2 pct. af disponibel BNI. *jf. figur 2.2.3.*

Figur 2.2.3. Bytteforholdsændring i pct. af disponibel BNI siden 1990

Figur 2.2.4. Kumuleret bytteforholdsændring i pct. af disponibel BNI siden 1990

Anm.: I beregningen fra 1990 er indregnet prisudviklingen for skalrejer, kogte pillede rejer, frosset hel torsk, frosset filet af torsk, kammuslinger og hellefisk i alt. I beregningen fra 2000 er prisudviklingen for hellefisk opdelt i henholdsvis frosset hel, filet og røget hellefisk, ligesom prisudviklingen for krabber er indregnet.

Kilde: Egne beregninger på tal fra Grønlands Statistik. Statistikbanken.

Siden 1999 er bytteforholdet samlet set forværret med omkring 7½ pct., *jf. figur 2.2.4*, hvilket stort set udelukkende kan henføres til de faldende rejepreiser – primært skalrejer, *jf. appendiks 1.*

2.3 Konjunkturbestemmende faktorer

I dette afsnit redegøres for udviklingen med hensyn til en række konjunkturbestemmende faktorer. Det vil især sige de skattepligtige indkomster samt fiskeriet af rejer, hellefisk og krabber. Udviklingen inden for råstofområdet (olie- og mineralefterforskning) og turismen gennemgås tillige. Påvirkningerne fra finanspolitikken, dvs. de konjunkturmæssige virkninger af de offentlige udgifter og indtægter, er søgt vurderet i afsnit 3.2.

Indkomstudviklingen

De indbetalte indkomstskatter afspejler udviklingen i indkomsterne efter person- og standardfradrag, dvs. de skattepligtige indkomster³. Baseret på foreløbige oplysninger kan væksten i de indbetalte indkomstskatter opgøres til 7,0 pct. i 2004 mod 1,5 pct. i 2003, *jf. tabel 2.3.1*. Det indikerer en pæn fremgang i indkomsterne og understøtter billedet af moderat fremgang i økonomien i 2004.

Tabel 2.3.1. Årlig stigning i indbetalte personlige indkomstskatter 2000-2004

	2000	2001	2002	2003	2004
Pct.	5,6	5,2	3,8 ^a	1,5	7,0 ^b

a. Med virkning fra 1. januar 2002 blev Kangerlussuaq optaget i Sisimiut kommune efter at have ligget udenfor den kommunale inddeling. Sisimiut har derfor afregnet væsentligt mere i landsskat og fælleskommunal skat i 2002 end i 2001. Hvis der korrigeres herfor kan den samlede stigning fra 2001 til 2002 opgøres til omtrent 3¾ pct., jf. tabellen. Inklusive Kangerlussuaq er stigningen på 5,8 pct.

b. Foreløbig opgørelse, der er behæftet med en vis usikkerhed.

Kilde: Skattedirektoratet.

Personfradragenes størrelse og satserne for landsskatten og den fælleskommunale skat er uændrede fra 2003 til 2004⁴. Det betyder, at væksten i de indbetalte skatter er større end væksten i de samlede indkomster. Dette forhold er illustreret med et taleksempel i boks 2.3.1. Samtidig skal væksten i de indbetalte indkomstskatter ses i sammenhæng med stigningen i priserne (og lønningerne). Med en inflation på knap 2 pct. vurderer udvalget, at husholdningernes disponible realindkomster er steget med knap 3½ pct. fra 2003 til 2004. Det er bl.a. denne stigning som via øget privat forbrug har bidraget til den fornyede fremgang i Grønlands økonomi som målt ved BNP.

³ Skattetallene i dette afsnit dækker over de indbetalte landsskatter og den fælleskommunale skat og er dermed eksklusive de egentlige kommunale skatter. Fordelen ved i denne sammenhæng – hvor der fokuseres på de indbetalte skatter som en indikator for udviklingen i indkomsterne – udelukkende at se på landsskatterne og den fælleskommunale skat er, at skatteprocenterne for disse er uændrede siden 1992. Landsskatten har således været 11 pct., mens den fælleskommunale skat har været 4 pct. siden 1992. Den gennemsnitlige kommuneskat er til sammenligning steget svagt fra 25,4 pct. i 1992 til 26,8 pct. i 2004.

⁴ Selve personfradraget har udgjort 40.000 kr. siden 1992, mens det såkaldte standardfradrag blev forøget fra 6.000 kr. i 1998 til 8.000 kr. i 1999. Personfradraget reguleres således ikke én gang om året, som det er tilfældet i Danmark, hvor personfradraget reguleres svarende til lønudviklingen. Standardfradraget dækker i øvrigt primært renteudgifter og fagforeningskontingent. Alle skattepligtige personer kan som udgangspunkt anvende standardfradraget – uanset om den skattepligtige har fradragsberettigede udgifter svarende til de nævnte 8.000 kr. Personfradraget er således *de facto* 48.000 kr. for alle. Personer med fradragsberettigede udgifter, der er større end standardfradraget, kan fratrække de faktiske udgifter til renter, fagforeningskontingent mv. Det forhold, at personfradraget ikke reguleres svarende til lønstigningerne, indebærer isoleret set en automatisk finanspolitisk stramning i henhold til udvalgets målemetode.

Boks 2.3.1 Udvikling i indbetalte skatter som indikator for væksten i indkomsterne

Antag at en skattepligtig person havde en indkomst på 200.000 kr. i 2003, og at indkomsten steg til 210.640 kr. i 2004 – svarende til en vækst på 5,3 pct. Med et uændret fradrag (personfradrag og standardfradrag) på 48.000 kr. stiger den skattepligtige indkomst imidlertid med 7,0 pct. – nemlig fra 152.000 kr. i 2003 til 162.640 kr. i 2004. Indkomstskatten – her landsskatten og den fælleskommunale skat, der samlet set er på 15 pct. i begge år – stiger ligeledes med 7,0 pct.

Eksempel på udvikling i skatter og indkomster, når person- og standardfradrag samt satser er uændrede

	2003	2004	Stigning
	-----Kr.-----		-----Pct.-----
Indkomst (1).....	200.000	210.640	5,3
Fradrag (2)	48.000	48.000	0,0
Skattepligtig indkomst (3)=(1)-(2).....	152.000	162.640	7,0
Landsskat og fælleskommunal skat på 15 pct. (4)	22.800	24.396	7,0
Indkomst efter landsskat og fælleskommunal skat (1)-(4)	177.200	186.244	5,1

Dette taleksempel illustrerer, at væksten i de indbetalte skatter er større end stigningen i indkomsterne – vel at mærke når fradragene er uændrede fra år til år. I en situation med fastholdelse af skattefradragene overvurderer væksten i de indbetalte skatter med andre ord stigningen i indkomsterne.

Samtidig kan det ses, at indkomsterne efter landsskat og fælleskommunal skat stiger langsommere end indkomsterne før skat. Det hænger ligeledes sammen med de uændrede skattefradrag, der således kan siges at indebære en højere effektiv skattesats. Det skal bemærkes, at udviklingen i de indbetalte skatter dækker over forholdsvis store geografiske forskelle.

Rejefiskeriet

På basis af NAFO's vurdering af, at rejebestanden ved Vestgrønland for nuværende er på det højest registrerede niveau nogensinde, blev den biologiske rådgivning (TAC-en⁵) sat op fra 100.000 tons i 2003 til 130.000 tons i 2004. For 2005 er den biologiske rådgivning for rejefiskeriet fastholdt på samme niveau som i 2004.

En væsentlig del af stigningen i den biologiske rådgivning fra 2003 til 2004 ved Vestgrønland – nemlig omkring 23 pct.point – er dog af mere teknisk karakter og vedrører den underrapportering af rejefangsterne, som har fundet sted historisk, og som er stoppet fra og med 2004⁶. En TAC-rådgivning på 100.000 tons i 2003 svarer derfor til en effektiv kvote på 123.000 tons efter korrektion for underrapportering. Det er således kun de resterende 7.000 tons, som afspejler den reelle stigning i den biologiske rådgivning for 2004.

⁵ TAC står for Total Allowable Catch, dvs. den højest tilrådelige fangstmængde.

⁶ Problemstillingen vedrørende underrapporteringer og størrelsesordenen af denne er nærmere beskrevet i NAFO dokument 03/74 fra november 2003.

For både 2004 og 2005 har landsstyret vedtaget en samlet kvote for Vestgrønland på 134.000 tons rejer, mens den biologiske rådgivning som nævnt tilsiger en TAC på 130.000 tons. De 4.000 tons vedrører EU's rejefiskeri ved Vestgrønland og har baggrund i revisionen af den 4. fiskeriprotokol – den såkaldte Athen-protokol – mellem EU og Grønland. I forbindelse med revisionen af Athen-protokollen indgik Landsstyret og fiskeriets organisationer KNAPK og APK en aftale, der blandt andet indebærer, at Landsstyret fastsætter rejeqvoten ved Vestgrønland som summen af den biologiske rådgivning og de 4.000 tons, som er tildelt EU.

Den interne grønlandske rejeqvote på 130.000 tons fordeles i både 2004 og 2005 med 74.100 tons til det havgående rejefiskeri og 55.900 tons til det kystnære rejefiskeri – svarende til den gældende fordelingsnøgle på 57/43 pct., jf. tabel 2.3.2.

Tabel 2.3.2. Rejeqvoter til grønlandsk fiskeri 2000-2005 (inkl. omregningsfaktor for 2000-03)

1.000 tons	2000	2001	2002	2003	2004	2005
Vestgrønland i alt.....	95,5	113,0	112,2	123,0	130,0	130,0
Kystnær.....	46,2	48,3	44,9	52,9	55,9	55,9
Havgående.....	49,3	64,7	67,3	70,1	74,1	74,1
Østgrønland.....	8,5	6,0	6,0	6,0	6,7	6,7
I alt.....	104,0	119,0	118,2	129,0	136,7	136,7

Kilde: Direktoratet for Fiskeri og Fangst.

I en årrække har den grønlandske rejeqvote ved Østgrønland som udgangspunkt været på 6.000 tons inklusiv den indførte omregningsfaktor. I 2004 øgede landsstyret imidlertid kvoten til 6.700 tons, hvilket er fastholdt i 2005, jf. tabel 2.3.2.

Rejefangsten ved Vestgrønland har været støt stigende de sidste 5 år, jf. tabel 2.3.3. Fra 2003 til 2004 er fangsten af rejer steget fra godt 122.000 tons til knap 126.000 tons. Rejefangsterne har derfor bidraget svagt positivt til den økonomiske aktivitet i 2004.

Tabel 2.3.3. Rejefangster 2000-2004

1.000 tons	2000	2001	2002	2003	2004
Kystnær.....	33,3	30,7	37,7	37,8	49,5
Havgående.....	40,8	46,2	63,1	56,2	71,2
Vestgrønland i alt.....	74	76,9	100,8	94	120,7
Østgrønland.....	4,4	4,6	3,2	3,9	4,5
Grønlandske farvande i alt.....	78,4	81,5	104	98	125,2
Øvrige farvande ^a	1,8	0	0,7	1,5	0,3
I alt ukorrigeret.....	80,2	81,5	104,7	99,5	-
I alt inkl. omregningsfaktor for 2000-03.....	98,6	100,2	128,8	122,4	125,5

a. Øvrige farvande er afgrænset som NAFO-områderne 3M, hvor Grønland har 515 fiskedage, og 3L, hvor kvoten i 2003 blev forøget fra 34 tons til 672 tons.

Kilde: Direktoratet for Fiskeri og Fangst.

En vurdering af udviklingen i prisen på rejer vanskeliggøres af, at der ikke har været beregnet grønlandske rejepriksindeks siden efteråret 2000. Der findes derfor ikke sikre oplysninger om rejepriksudviklingen i de seneste 2-3 år, hvilket forekommer uhensigtsmæssigt for en økonomi, der er så afhængig af rejefiskeriet som den grønlandske. Udarbejdelse af et nyt grønlandsk rejepriksindeks forankret i Grønlands Statistik burde umiddelbart som påpeget i sidste års rapport have høj prioritet i forbindelse med den fremtidige statistikproduktion.

De foreliggende tal for eksporten af rejer kan imidlertid give en indikation af, i hvilken retning priserne har bevæget sig. Fra 2003 til 2004 er priserne på skalrejer faldet med hele 25 pct., mens der har været et mindre fald i prisen på kogte, pillede rejer på ca. 2 pct., *jf. tabel 2.3.4*. Prisoplysningerne fra udenrigshandelsstatistikken skal dog tages med et vist forbehold. Det skyldes, at priserne er gennemsnitspriser for alle størrelser og kvaliteter, der eksporteres som henholdsvis skalrejer og kogte, pillede rejer. Disse gennemsnitspriser er påvirket af, at eksempelvis størrelsesfordelingerne kan variere noget fra år til år. Det er blandt andet sådanne forhold, der korrigeres for, når der beregnes egentlige prisindeks. Denne ændring i de relative priser har medført en betydelig omlægning fra eksport af skalrejer til eksport af kogte, pillede rejer, som det ligeledes fremgår af tabel 2.3.4.

Tabel 2.3.4. Eksporten af de vigtigste fiskearter 1998-2004

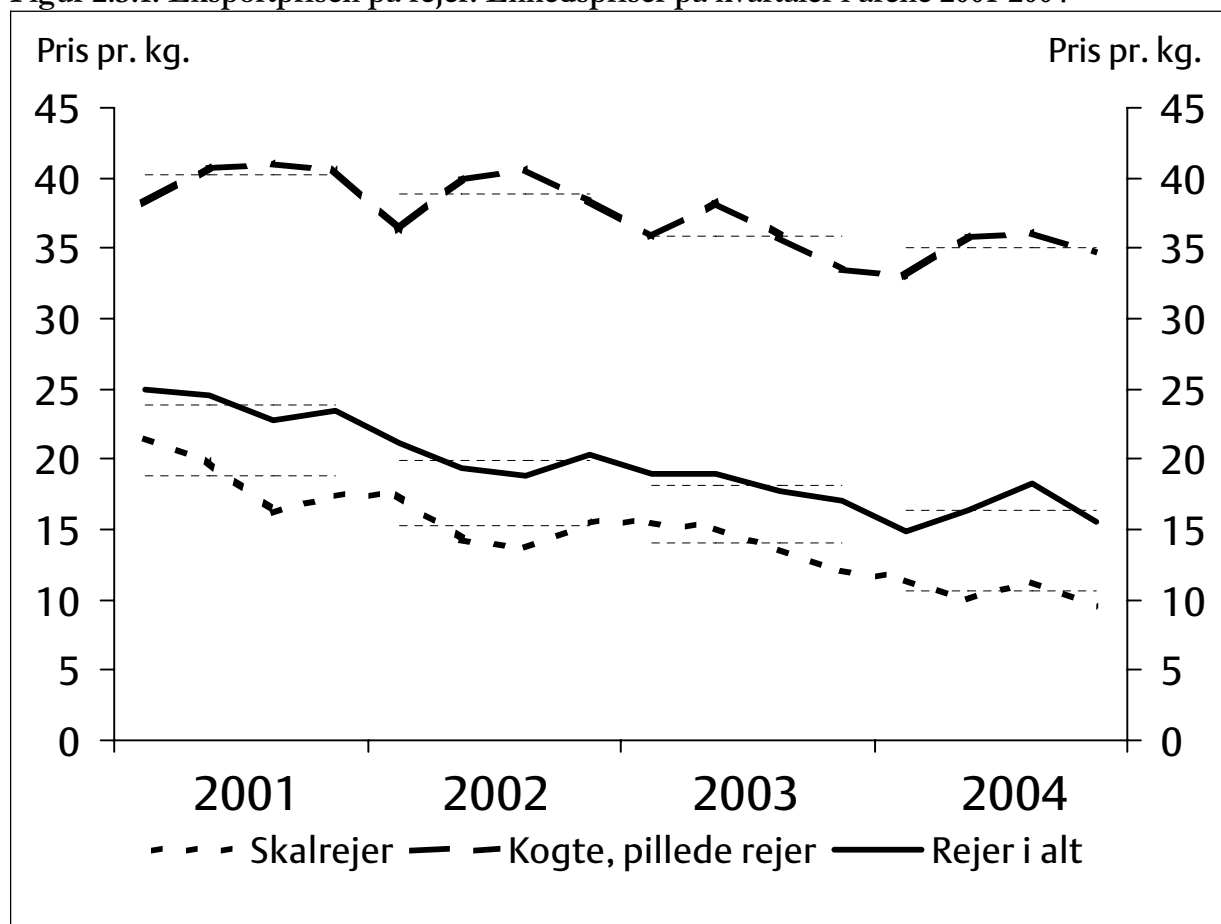
Mio. kr.	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004
Skalrejer							
- Værdi, mio.kr.	660	771	783	728	830	810	575
- Mængde i tons	31.383	34.085	37.426	39.269	55.249	57.120	54.228
- Pris pr. kg.	21	23	21	19	15	14	11
Kogte, pillede rejer							
- Værdi, mio.kr.	487	468	561	506	530	469	580
- Mængde i tons	11.614	11.644	14.108	12.527	13.571	13.067	16.467
- Pris pr. kg.	42	40	40	40	39	36	35
Hellefisk							
- Værdi, mio.kr.	310	386	365	367	367	456	454
- Mængde i tons	11.063	13.493	13.090	12.833	13.003	18.868	20.120
- Pris pr. kg.	28	29	28	29	28	24	23
Krabber							
- Værdi, mio.kr.	30	68	229	256	218	160	166
- Mængde i tons	1.161	2.033	4.266	5.568	5.226	3.611	3.316
- Pris pr. kg.	26	34	54	46	42	44	50
Torsk							
- Værdi, mio.kr.	19	43	52	26	87	82	70
- Mængde i tons	936	1.530	1.708	1.152	4.076	4.119	4.061
- Pris pr. kg.	20	28	31	23	21	20	17
Andre fiskearter							
- Værdi, mio.kr.	83	84	116	101	151	156	139
- Mængde i tons	18.703	11.324	30.753	40.661	46.109	41.930	21.323

Kilde: Grønlands Statistik, Statistikbanken.

Idet de faldende eksportpriser i 2004 ikke som i tidligere år har kunnet modgås tilstrækkeligt af øget eksportmængde, er værdien af den samlede rejeeksport faldet med ca. 125 mio. kr. fra 2003 til 2004, jf. tabel 2.3.3. Når eksportværdien ikke er faldet mere, skyldes det omlægningen fra eksport af skalrejer, der faldt med næsten 3.000 tons i 2004, til eksport af kogte, pillede rejer, der steg med hele 3.400 tons.

Ses der på eksportpriserne på kvartaler for at få et indtryk af de seneste pristendenser, fremgår det, at priserne på skalrejer i 4. kvartal 2004 ligger under årsgennemsnittet for 2004, jf. figur 2.3.1, hvorfor der også må forventes et lavere prisniveau for skalrejer i 2005 end i 2004. Selv om prisen for kogte og pillede rejer i 4. kvartal 2004 er faldet lidt i forhold til kvartalet før – hvilket i øvrigt tegner til at være et almindeligt sæsonmæssigt fænomen – er prisniveauet i 4. kvartal alligevel højere end årsgennemsnittet i 2004. Omlægningen fra skalrejer til kogte pillede rejer må derfor forventes videreført i 2005, hvilket i øvrigt vil understøttes af de to nye rejefabrikker i Paamiut og Alluitsup Paa.

Figur 2.3.1. Eksportprisen på rejer. Enhedspriser på kvartaler i årene 2001-2004

Anm.: De stiplede linier i figuren angiver årsgennemsnittet

Kilde: Grønlands Statistik. Statistikbanken.

Med uændrede rejeqvoter for 2005 og med udsigt til fortsat lave rejepriser, herunder faldende priser på skalrejer, vurderes det ikke, at rejefiskeriet kan bidrage væsentligt til generel økonomisk fremgang i 2005, ligesom eksportværdien af rejer forventes at blive stort set uændret trods omlægningen fra eksport af skalrejer til eksport af kogte, pillede rejer.

Fiskeriet af hellefisk

Hellefisken er den næstvigtigste kommercielle fiskeart. Fiskeriet af hellefisk er ligesom rejefiskeriet opdelt i et havgående og et kystnært fiskeri. Der opereres udelukkende med kvoter i tilknytning til det havgående fiskeri, mens det kystnære fiskeri af hellefisk er baseret på licenser. Den samlede havgående kvote for Vest- og Østgrønland var i årene 2001-2003 på 12-13.000 tons, men er blevet sat ned i både 2004 og 2005 til henholdsvis 9.800 og 8.200 tons, *jf. tabel 2.3.5.*

Tabel 2.3.5. Kvoter for havgående fiskeri af hellefisk 2000-2005

1.000 tons	2000	2001	2002	2003	2004	2005
Vestgrønland	2,5	4,1	4,0	6,0	5,8	5,5
Østgrønland.....	2,1	8,6	8,3	5,9	4,0	2,7
Havgående i alt.....	4,6	12,7	12,3	11,9	9,8	8,2

Kilde: Direktoratet for Fiskeri og Fangst.

Efter et fald i 2001 er fangsterne af hellefisk igen steget, både inden for det kystnære og det havgående fiskeri, *jf. tabel 2.3.6.* Relativt set er det især det havgående fiskeri efter hellefisk, der er vokset fra 2000 til 2003. For 2004 var fangstmængderne knap 30.000 tons, hvilket er lidt mindre end i 2003, idet nedgangen på 2.000 tons i det havgående fiskeri ikke helt blev opvejet af en stigning på 1.400 tons i det kystnære fiskeri.

Tabel 2.3.6. Hellefiskfangster 2000-2004

1.000 tons	2000	2001	2002	2003	2004
Disko Bugt.....	10,0	7,1	10,7	12,1	12,7
Uummannaq.....	5,8	4,9	5,7	5,0	5,3
Upernavik.....	3,8	3,1	2,8	4,0	4,6
Øvrige områder.....	0,3	0,2	0,3	0,3	0,2
Indhandlingsskib.....	1,7	1,7	0,7	0,0	0,0
<i>Kystnært i alt</i>	<i>21,6</i>	<i>17,0</i>	<i>20,2</i>	<i>21,4</i>	<i>22,8</i>
Vestgrønland	3,0	2,3	3,9	5,6	5,5
Østgrønland.....	2,0	2,9	2,9	3,4	1,5
<i>Havgående i alt'</i>	<i>5,0</i>	<i>5,2</i>	<i>6,8</i>	<i>9,0</i>	<i>7,0</i>
I alt	26,6	22,2	27,0	30,4	29,8

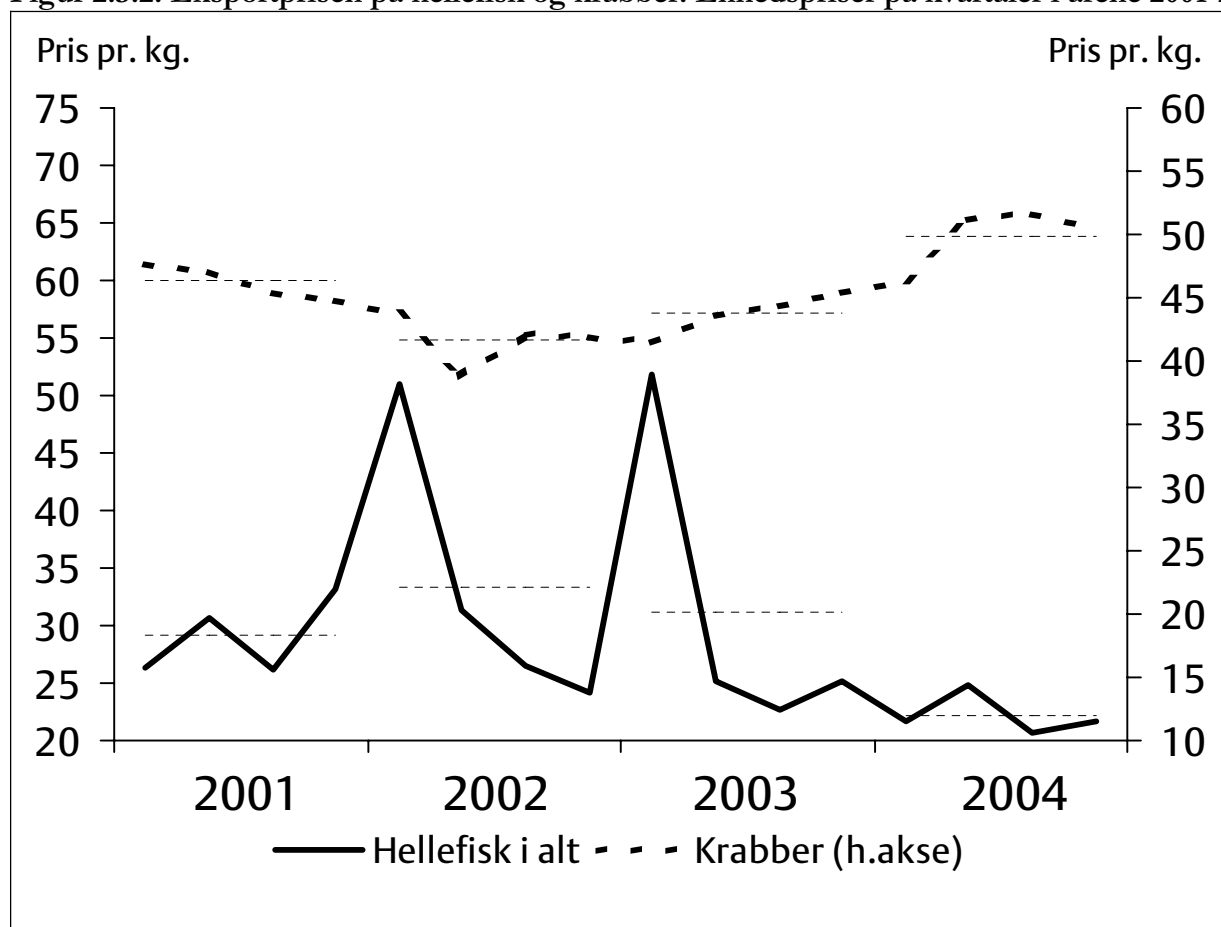
a. Det kan sammenholdes med kvoterne i tabel 2.3.5.

Kilde: Direktoratet for Fiskeri og Fangst.

Værdien af eksporten af hellefisk var ligeledes omtrent uændret fra 2003 til 2004, hvilket dækker over faldende eksportpriser og stigende eksportmængder (på trods af lavere fangst), jf. tabel 2.3.4. Det skal desuden bemærkes, at eksporten af røget hellefisk, der udgjorde omkring 40 pct. af den samlede eksportværdi i 2003, stort set er forsvundet i 2004.

Eksportpriserne på kvartaler viser, at priserne på hellefisk i 4. kvartal 2004 efter en svag stigning fra 3. kvartal omtrent ligger på niveau med årsgennemsnittet for 2004, jf. figur 2.3.2. Det tegner et billede af stort set uændrede eksportpriser i 2005.

Figur 2.3.2. Eksportprisen på hellefisk og krabber. Enhedspriser på kvartaler i årene 2001-2004

Anm.: De stiplede linier i figuren angiver årsgennemsnittet
 Kilde: Grønlands Statistik. Statistikbanken.

Med lidt lavere hellefiskekvoter for 2005 end i 2004 vurderes det derfor ikke, at fiskeriet af hellefisk vil bidrage til økonomisk vækst i 2005.

Krabbefiskeriet

Det kystnære fiskeri efter krabber påbegyndtes i midten af 1990'erne, mens det udenskærs krabbefiskeri først for alvor blev opstartet i 1999. Det kraftigt intensiverede krabbefiskeri medførte, at der i nogle år var en voldsom vækst i krabbefangsterne. I de seneste par år er fangsterne imidlertid faldet drastisk. Krabbekvoterne og krabbefangsterne fremgår af *tabel 2.3.7* og *2.3.8*. Kvoten er i 2005 nede på under en sjettedel af niveauet i 2000, mens den samlede fangst af krabber er mere end halveret fra 2001 til 2004. Det kraftige kvotefald for krabber skal dog ses i lyset af det manglende grundlag for vidensbaseret kvotefastsættelse, der især var udtalt i begyndelsen af perioden.

Tabel 2.3.7. Krabbekvoter 2000-2005

1.000 tons	2000	2001	2002	2003	2004	2005
Havgående	25,0	17,0	17,0	8,5	1,4	0,5
Kystnært	8,0	9,7	10,0	10,0	5,2 ^a	4,6 ^a
I alt	33,0	26,7	27,0	18,5	6,6	5,1

a. Inklusiv kvoten til EU i henhold til "Athen-protokollen".

Kilde: Direktoratet for Fiskeri og Fangst.

Tabel 2.3.8. Krabbefangster 2000-2004

1.000 tons	2000	2001	2002	2003	2004
Havgående	3,8	4,8	6,8	2,8	1,6
Kystnært	6,4	10,0	6,3	4,3	5,0
I alt	10,2	14,8	13,1	7,1	6,6

Kilde: Direktoratet for Fiskeri og Fangst.

Det voldsomme fald i fangsterne har medført en stadigt voksende bekymring over forvaltningen af krabberessourcen. Det skal i den forbindelse nævnes, at det meget begrænsede datagrundlag på dette område – i form af korte tidsserier og manglende måleprøver – indebærer stor usikkerhed om potentialet i krabbefiskeriet. Det er også baggrunden for, at den biologiske rådgivning ikke indeholder et eksplicit fangstniveau. Biologerne på Grønlands Naturinstitut vurderer samlet set, at der er stor risiko for, at krabbefiskeriet ikke er bæredygtigt. Der må således ventes yderligere reduktion i fangsterne for 2005. Anbefalingerne fra Naturinstitutet er således, at fangsterne af krabber i 2005 bør holdes omkring eller under 5.000 tons årligt for hele Grønland.

Udviklingen i retning af lavere fangster kan også aflæses i eksportstatistikken, der viser et fald i mængderne på godt 8 pct. fra 2003 til 2004. Til gengæld er priserne – målt ved enhedsværdierne – steget med ca. 14 pct. i samme periode, hvorfor eksportværdien af krabber steg med omkring 4 pct.

Den lave kvote for 2005 kombineret med, at priserne opdelt på kvartaler ikke indikerer yderligere prisstigninger i 2005, jf. figur 2.3.2, indebærer, at der ikke kan ventes et bidrag til væksten i 2005 fra fiskeriet af krabber.

Olie- og mineralefterforskning

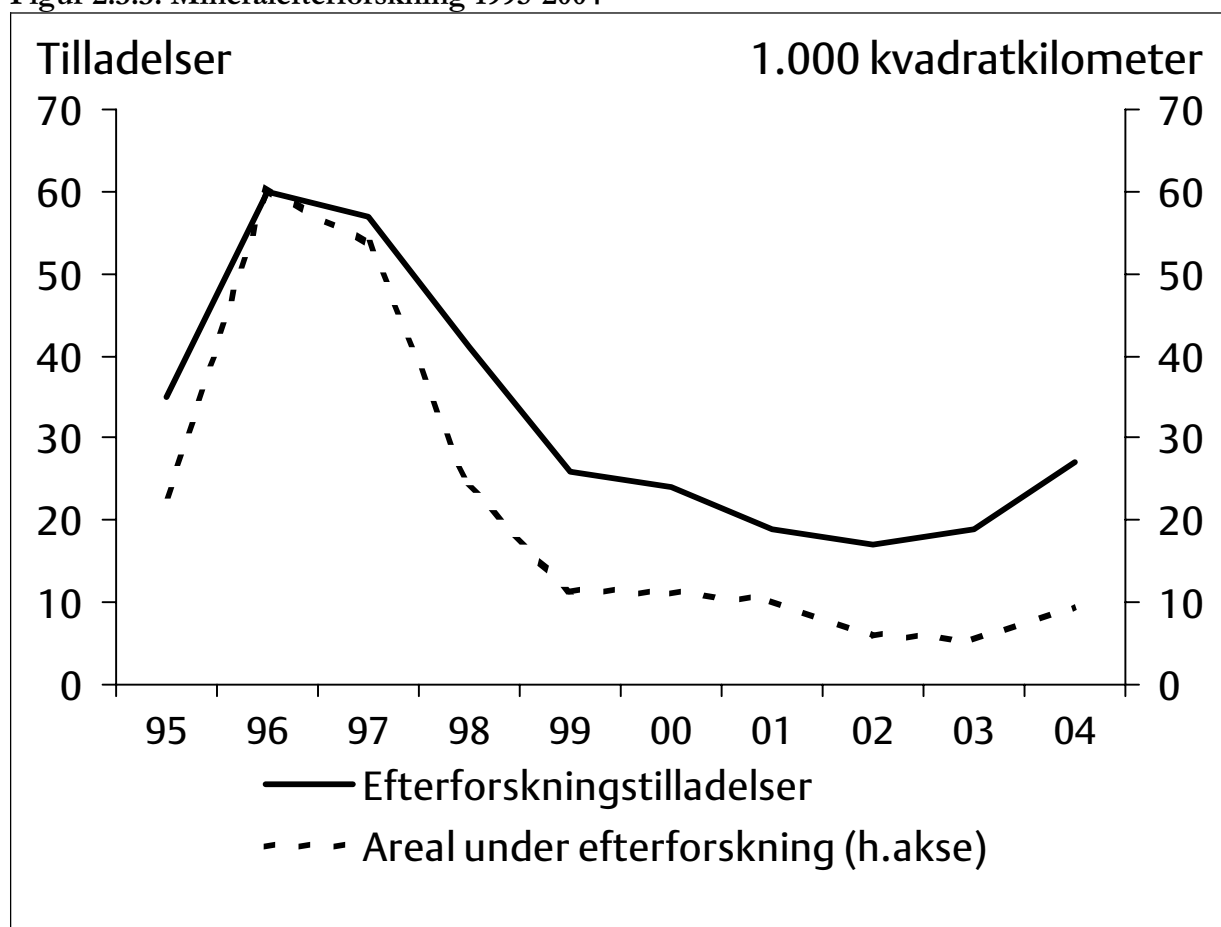
Efterforskning og udvinding af mineraler har for nuværende begrænset betydning for den økonomiske udvikling i Grønland. Der er imidlertid en række aktiviteter i gang primært med fokus på guld. Længst fremme er guldmineprojektet i Kirkespirdalen ved Nanortalik. I begyndelsen af 2004 udskibede selskabet bag projektet Nalunaq Gold Mine A/S således den første ladning guldmalm, der efterfølgende er blevet oparbejdet i Spanien. Herudover er der gjort interessante fund af guldmalm på Storøen ved Nuuk. Ifølge eksportstatistikken blev der eksporteret ædelmetalmalm (guld) og koncenterer deraf til en værdi af ca. 131 mio. kr. svarende til omkring 6 pct. af værdien af den samlede grønlandske eksport i 2004.

Aktiviteterne i forbindelse med mineralefterforskning er også stigende, om end det stadig ligger et godt stykke under niveauet i perioden 1995-98. Ultimo 2004 var der meddelt 27 efterforsknings-tilladelser, mens det samlede areal under efterforskning var på 9.604 km², jf. figur 2.3.3.

Grønlands Landsstyre har den 21. februar 2005 meddelt en ny tilladelse med eneret til udnyttelse af mineralske råstoffer i 30 år til Seqi Olivine A/S⁷ i Fiskefjord i Maniitsup Kommune i Vestgrønland. Udnyttelsestilladelsen er grundlaget for, at Seqi Olivine A/S kan udvinde industrimineralet olivin, som anvendes i blandt andet forarbejdning af jernmalm i Europa. Selskabet forventer årligt at bryde minimum 1,1 mio. tons malm i et åbent stenbrud, og der vil være ressourcer til mindst 25 års produktion med en sandsynlighed for det dobbelte antal år.

⁷ Seqi Olivine A/S har hjemsted i Nuuk og er et datterselskab af Crew Gold Corporation, der i Grønland kendes som hovedaktionær i Nalunaq Gold Mine A/S. Crew Gold Corporation forventes at indgå et samarbejde om driften af Seqi Olivine A/S med Minelco AB. Minelco er et datterselskab af det statsejede svenske LKAB, der er blandt verdens store jernmalmsproducenter. Som en del af LKAB-koncernen har Minelco adgang til verdens førende teknologi indenfor mine- og mineralsektoren samt en omfattende forsknings- og udviklingsvirksomhed både i relation til produkter og processer.

Figur 2.3.3. Mineralefterforskning 1995-2004

Kilde: Råstofdirektoratet. Tallene for 2004 er baseret på de senest tilgængelige beregninger.

Med hensyn til olieefterforskning er der ikke siden sommeren 2000 gennemført egentlige prøveboringer i grønlandsk farvand.⁸ I perioden 1999 til 2003 er der indsamlet seismiske data i havområdet ud for det centrale Vestgrønland med henblik på salg til olieindustrien i forbindelse med udbudsrunder. Efter udbudsrunderen i 2004 er der den 20. januar 2005 tildelt en ny efterforsknings- og udnyttelsestilladelse for kulbrinter i Grønland til det canadiske olieselskab EnCana Corporation og det offentligt ejede Nunaoil A/S. Der er dog hverken på kort eller mellemlangt sigt udsigt til, at en eventuel olieproduktion vil kunne bidrage til øget økonomisk aktivitet.

Turisme

På basis af flypassagerstatistikken skønnes antallet af turister at være steget fra godt 29.700 i 2003 til godt 31.500 i 2004 eller godt 6 pct., jf. tabel 2.3.10. Det beregnede antal turister var stigende i perioden

⁸ Statoil gennemførte prøveboringer ved Fyllas Banke vest for Nuuk. I efteråret 2002 fik det canadiske olieselskab EnCana Corporation og Nunaoil A/S tildelt en ny efterforsknings- og udnyttelsestilladelse for en 10-årig periode for kulbrinter nordvest for Nuuk i et område, hvor der ikke tidligere er gennemført borer.

1999 til 2001, hvorefter turismen faldt ganske markant i 2002 med omtrent 15 pct. Efter fremgang i både 2003 og 2004 er turismen nu næsten oppe på niveauet fra 2000 og 2001.⁹

Tabel 2.3.10. Estimeret udvikling i antallet af turister 1999-2004

	1999	2000	2001	2002	2003	2004
Antal	26.410	31.351	32.558	27.603	29.712	31.524
Vækst i pct.	-	18,7	3,8	-15,2	7,6	6,1

Kilde: Grønlands Statistik. *Turisme 2005:2*.

Mens antallet af turister – baseret på flypassagerstatistikken – var på sit højeste i 2001, så toppede antallet af hotelovernatninger i 2000. Det samlede antal hotelovernatninger steg således fra knap 158.000 i 1995 til godt 212.000 i 2000 – svarende til ca. 35 pct. I de efterfølgende to år faldt antallet af hotelovernatninger, men efter 2002 er der igen en vis fremgang at spore. I 2004 lå antallet af hotelovernatninger på knap 191.000, dvs. omtrent 6 pct. højere end i 2002, jf. tabel 2.3.11. Antal overnatninger af udlændinge og beboere i Grønland er steget med henholdsvis 12 og 1 pct. fra det samlede lavpunkt i 2002 til 2004.

Tabel 2.3.11. Hotelovernatninger 1999-2004

1.000 overnatninger	1999	2000	2001	2002	2003	2004
Grønland	102,9	107,8	95,0	94,6	93,6	95,5
Udland inkl. Danmark	97,4	104,7	94,5	84,8	92,6	95,2
Hotelovernatninger i alt	200,3	212,4	189,5	179,3	186,2	190,8

Kilde: Grønlands Statistik. *Statistikbanken*.

Både flypassagerstatistikken og antallet af hotelovernatninger tegner således et billede af fremgang i turismen i 2004.

2.4 Indenlandsk efterspørgsel og betalingsbalancen

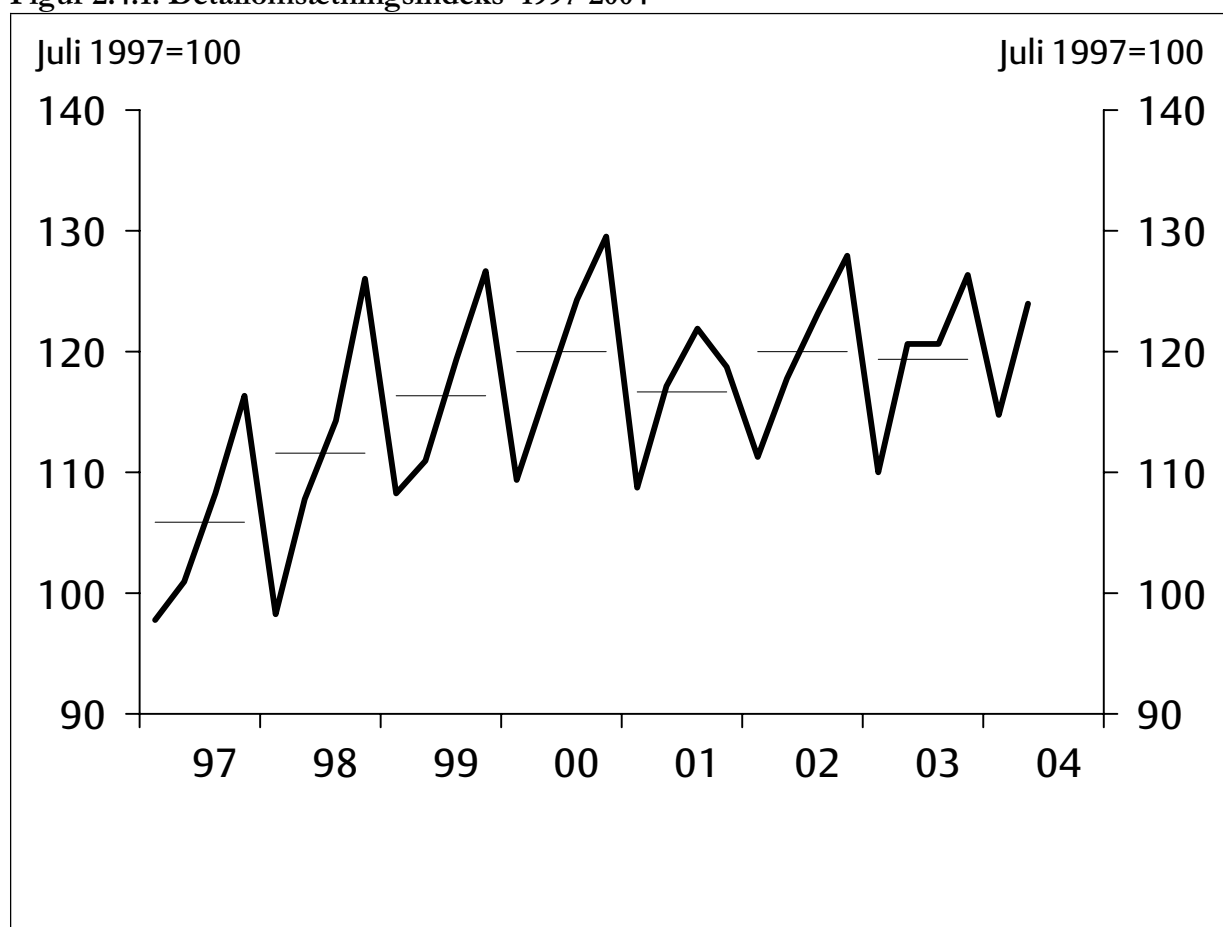
Det statistiske grundlag for den indenlandske efterspørgsel er forholdsvis begrænset, hvorfor udviklingen må vurderes ud fra nogle få indikatorer.

Udviklingen i detailomsætningen, dvs. handelen i de grønlandske butikker, er en indikator for udviklingen i en væsentlig del af det samlede private forbrug. Boligforbruget – som er den største enkeltpost i

⁹ Flypassagerstatistikken er baseret på en spørgeskemaundersøgelse blandt rejsende med rutefly fra Grønland til udlandet. Turismen afgrænses ud fra den internationalt anerkendte definition, som World Tourism Organisation anvender. På basis af datagrundlaget beregnes estimerer både for antallet af turister og turismens sammensætning. Estimerne beregnes ved at antage, at den procentvise fordeling mellem turister og ikke-turister i de besvarede spørgeskemaer er sammenfaldende med fordelingen blandt det samlede antal passagerer. Dvs. hvis x pct. af spørgeskemaerne kan kategoriseres som turister, så antages det, at x pct. af det samlede antal passagerer er turister. Det skal understreges, at estimerne er forbundet med usikkerhed og derfor skal tages med et vist forbehold.

det samlede private forbrug – er dog ikke en del af detailomsætningen. Efter relativt store stigningstakter i årene 1998-2000, er væksten i detailomsætningen stagneret, således at niveauet for detailomsætningen i 2003 var stort set det samme som i 2000. De foreløbige tal for første halvår af 2004 tyder på fornyet fremgang. Således er detailomsætningsindekset steget fra 115,4 i første halvår af 2003 til 119,4 i 1. halvår af 2004, *jf. figur 2.4.1*. Denne udvikling skal også ses i lyset af den skønnede fremgang i de disponible realindkomster, *jf. afsnit 2.3*.

Figur 2.4.1. Detailomsætningsindeks 1997-2004

Anm.: De vandrette streger angiver årsgennemsnit. Seneste observation er 2. kvartal 2004.

Kilde: Grønlands Statistik. *Konjunktur 2004:2*.

Importen

De foreløbige oplysninger, der dækker perioden frem til og med 3. kvartal 2004, tyder på, at importen eksklusive skibe og fly er steget betydeligt fra 2003 til 2004. Stigningen i importen kan på det foreliggende grundlag primært henføres til stigende import af brændstoffer (benzin og olie), hvilket skal ses i lyset af de stigende oliepriser, *jf. tabel 2.4.1*. Også for kategorierne bearbejdede varer og næringsmidler

og drikkevarer er der imidlertid tale om stigende import, hvilket understøtter den udvikling, der kan aflæses af detailomsætningsindekset.

Det fremgår endvidere af tabel 2.4.1, at der har været en betragtelig stigning i importen af øvrige maskiner og transportmidler, ligesom importen af bearbejdede varer som anført også er steget ganske betragteligt. Dette peger sammen med øvrige indikatorer på, at fremgangen i 2004 også har været forårsaget af en ikke ubetydelig landbaseret investeringsaktivitet.

Tabel 2.4.1. Importen 1998-3. kvartal 2004

Mio. kr.	1998	1999	2000	2001	2002	2003	1.-3. kvartal 2003	1.-3. kvartal 2004
1. Næringsmidler og drikkevarer ^a	482,9	492,1	447,8	447,5	479,3	660,8	477,9	506,0
2. Maskiner og transportmidler ^b	655,2	762,8	782,9	749,3	822,3	744,2	516,5	586,3
- skibe og fly.....	85,8	133,4	194,0	205,7	210,6	46,9	38,1	34,8
- øvr. maskiner og transportmidler.....	569,4	629,4	588,9	543,6	611,7	697,4	478,5	551,5
3. Brændstoffer mv. ^c	232,5	247,4	550,5	412,7	355,0	382,4	184,7	317,9
4. Bearbejdede varer ^d	785,3	796,7	646,6	599,6	927,0	963,1	683,4	749,4
5. Diverse varer ^e	584,4	557,2	519,7	483,5	473,5	280,9	213,1	228,3
Import i alt.....	2.740	2.856	2.947	2.693	3.057	3.031	2.076	2388
<i>Import eksklusiv skibe og fly.....</i>	<i>2.655</i>	<i>2.723</i>	<i>2.753</i>	<i>2.487</i>	<i>2.846</i>	<i>2.985</i>	<i>2.038</i>	<i>2.353</i>

a. SITC-afsnit 0: Næringsmidler, levende dyr og 1: Drikkevarer og tobak.

b. SITC-afsnit 7: Maskiner og transportmidler.

c. SITC-afsnit 3: Mineralske brændsels- og smørestoffer mv.

d. SITC-afsnit 6: Bearbejdede varer, hoveds. halvfabrikata og 8: Bearbejdede varer ikke andet steds nævnt.

e. SITC-afsnit 2: Råstoffer, ikke spiselige, 4: Anim. og veg. olier, fedtstoffer og voks, 5: Kemikalier og kemiske produkter og 9: Diverse varer og transaktioner i.a.n.

Anm.: Som følge af bortfaldet af krav om indberetning af tærskelposter er tallene efter 2003 behæftet med en noget større usikkerhed.

Kilde: Grønlands Statistik. *Statistikbanken og Udenrigshandel 2005:2*.

Handelsbalancen

Handelsbalancen har i perioden 1997-2003 udvist underskud i størrelsesordenen ½-1 mia. kr. pr. år. Handelsbalancen eksklusiv skibe og fly blev forbedret mærkbart i perioden 1998-2001 som følge af stigende eksport og en forholdsvis afdæmpet importudvikling. Det gælder ikke mindst i 2001, hvor importen ligefrem faldt med over ¼ mia., om end statistikken i lyset af de særlige forsyningsforhold må vurderes at være påvirket af særlig periodiseringsusikkerhed og varierende sæsonmønster. I 2002 og 2003 blev handelsbalancen forværret, idet importen voksede ganske kraftigt – dog fra det forholdsvis lave niveau i 2001 – mens eksporten var stort set uændret.

De foreløbige oplysninger for 2004, der dækker perioden frem til og med 3. kvartal, indikerer en markant yderligere forværring af handelsbalancen sammenlignet med samme periode i 2003, jf. tabel 2.4.2. I

perioden 1.-3. kvartal 2003 udviste handelsbalancen eksklusiv skibe og fly således et underskud på 286 mio. kr., mens underskuddet i samme periode i 2004 er opgjort til 749 mio. kr. Dette hænger givetvis sammen med den stigende indenlandske efterspørgsel, som er slået igennem i 2004, de lave rejsepriser og højere oliepriser. Men tal for handelsbalancen skal som anført fortolkes med stor varsomhed bl.a. på grund af de ovenfor omtalte forhold vedrørende periodiseringsusikkerhed og skiftende sæsonmønstre.

På basis af de foreliggende oplysninger frem til og med 3. kvartal 2004 som følge af stigende import og faldende eksport skønner udvalget, at handelsbalancen for 2004 som helhed vil udvise et underskud i størrelsesordenen 1¼ mia. kr.

Tabel 2.4.2. Handelsbalancen 1997-3. kvartal 2004

Mio. kr.	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	1.-3. kvartal 2003	1.-3. kvartal 2004
Import ekskl. skibe og fly.....	2.480	2.655	2.723	2.753	2.487	2.846	2.984	2.038	2.353
Eksport ekskl. skibe og fly.....	1.907	1.700	1.931	2.197	2.173	2.327	2.282	1.751	1.604
Handelsbalancen ekskl. skibe og fly .	-573	-955	-792	-557	-314	-519	-702	-286	-749
Import i alt	2.625	2.740	2.856	2.947	2.693	3.057	3.031	2.076	2.388
Eksport i alt	1.937	1.702	1.932	2.205	2.233	2.389	2.285	1.751	1.604
Handelsbalancen i alt	-688	-1.038	-924	-742	-460	-668	-746	-324	-784

Kilde: Grønlands Statistik. *Statistikbanken og Udenrigshandel 2005:2.*

Betalingsbalancen

Der udestår et betydeligt arbejde inden en troværdig betalingsbalance kan opstilles for Grønland. I forbindelse med overgangen til et produktionsbaseret nationalregnskab er det nødvendigt at udarbejde tal for betalingsbalancens løbende poster. Implementeringen af et produktionsbaseret nationalregnskab kan således også være med til at give et bedre bud på betalingsbalancen for Grønland.

2.5 Udviklingen i ledigheden

Efter et mærkbart fald i ledigheden fra 1998 til 2000 er arbejdsløsheden i Grønland steget noget frem til 2003. Det gælder både hvad angår antallet af *medio ledige*¹⁰ og *berørte af ledighed*¹¹, jf. tabel 2.5.1.

¹⁰ *Medio ledige* er et udtryk for den andel af de ledige, der har været ledige i både første og sidste halvdel af en given måned. Dette tal er dermed et tilnærmet udtryk for den gennemsnitlige ledighed.

¹¹ *Berørt af ledighed* fortæller, hvor mange personer der i løbet af en måned har henvendt sig på arbejdsmarkedskontoret som arbejdssøgende. Tallet er ikke et udtryk for den gennemsnitlige ledighed, da en del af dem, som henvender sig, kan anvises arbejde eller selv opnår beskæftigelse efter henvendelsen. Også denne gruppe bliver registreret som *berørt af ledighed*, fordi de var ledige, da de henvendte sig.

Tabel 2.5.1. Antal medio ledige og berørte af ledighed 1997-2003

Mio. kr.	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003
Medio ledige.....	1.931	1.960	1.715	1.475	1.597	1.782	1.927
Berørte af ledighed.....	2.767	2.809	2.494	2.196	2.447	2.665	2.784

Anm.: Opgørelsen omfatter kun personer i alderen 15-62 år født i Grønland og bosiddende i byerne, der pr. 1. januar 2004 udgjorde 82,6 pct. af den grønlandskfødte befolkning i samme aldersgruppe.

Kilde: Grønlands Statistik. Statistikbanken.

Udviklingen er imidlertid vendt i 2004 om end nok kun midlertidigt. I første halvår 2004 var antallet af medio ledige således faldet til 2.020 mod 2.110 personer i samme periode 2003. Tilsvarende var der 2.924 berørte af ledighed i 1. halvår 2004 mod 3.046 personer i samme periode 2003, *jf. tabel 2.5.2.*

Tabel 2.5.2. Antal medio ledige og berørte af ledighed i 1. halvår 1997-2004

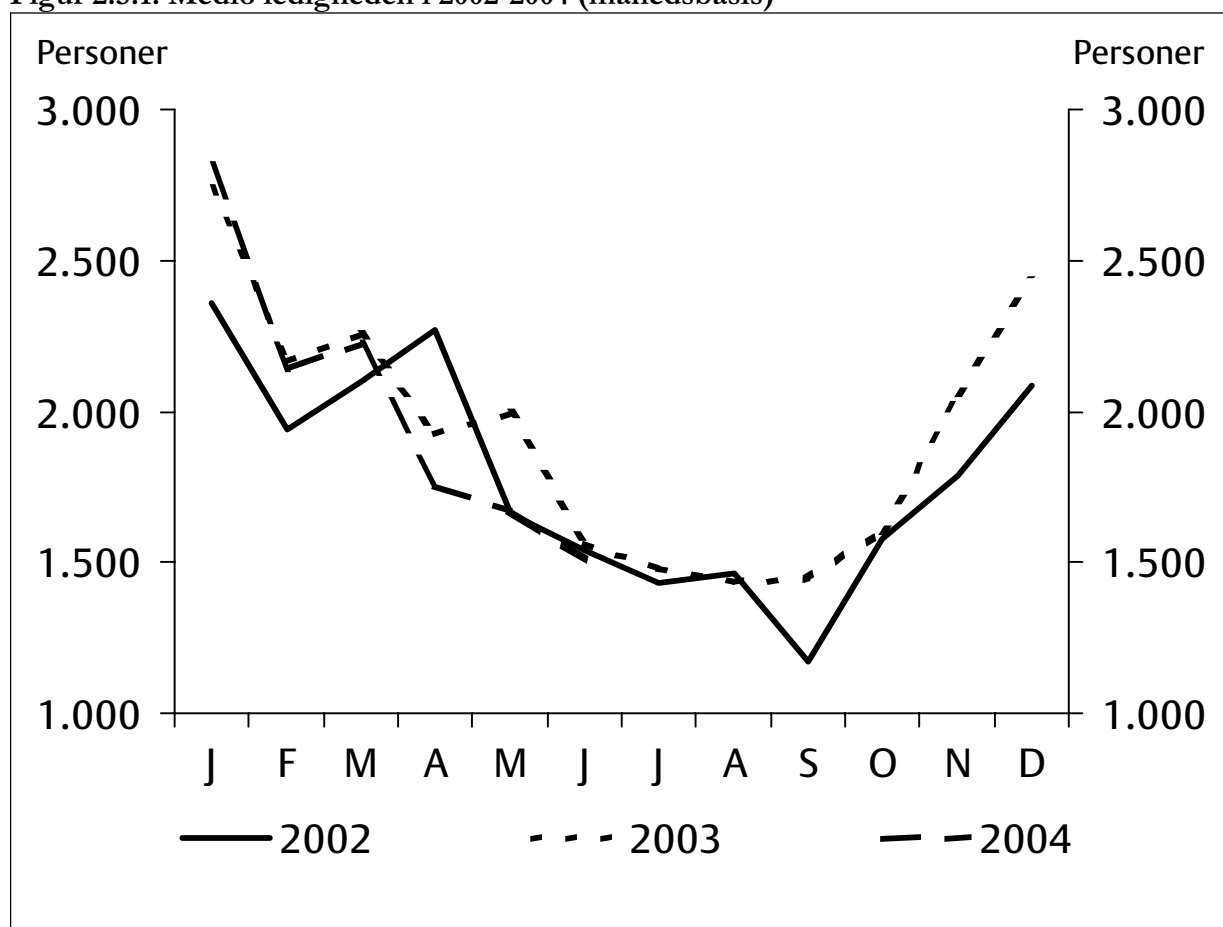
Mio. kr.	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004
Medio ledige.....	2.231	2.271	2.003	1.758	1.941	1.978	2.110	2.020
Berørte af ledighed.....	3.113	3.169	2.800	2.511	2.836	2.870	3.046	2.924

Anm.: Opgørelsen omfatter kun personer født i Grønland og bosiddende i byerne, hvis andel af den grønlandskfødte befolkning i 1997 udgjorde 81 pct.

Kilde: Grønlands Statistik. Statistikbanken.

Også opdelt på de enkelte måneder ses faldet i ledighed i første halvår af 2004. Ledigheden har således i hver af de seks første måneder af 2004 været lavere end året før – med undtagelse af januar, *jf. figur 2.5.1.* Udvalget skønner på denne baggrund og henset til bedringen af konjunkturerne i 2004 og den efterfølgende tilstand i 2005, at antallet af medio ledige i 2004 vil blive omkring 1.850 personer og det tilsvarende tal for 2005 omkring 1.900 personer.

Figur 2.5.1. Medio ledigheden i 2002-2004 (månedsbasis)

Anm.: Opgørelsen omfatter kun personer født i Grønland og bosiddende i byerne, hvis andel af den grønlandsk-fødte befolkning i 1997 udgjorde 81 pct.

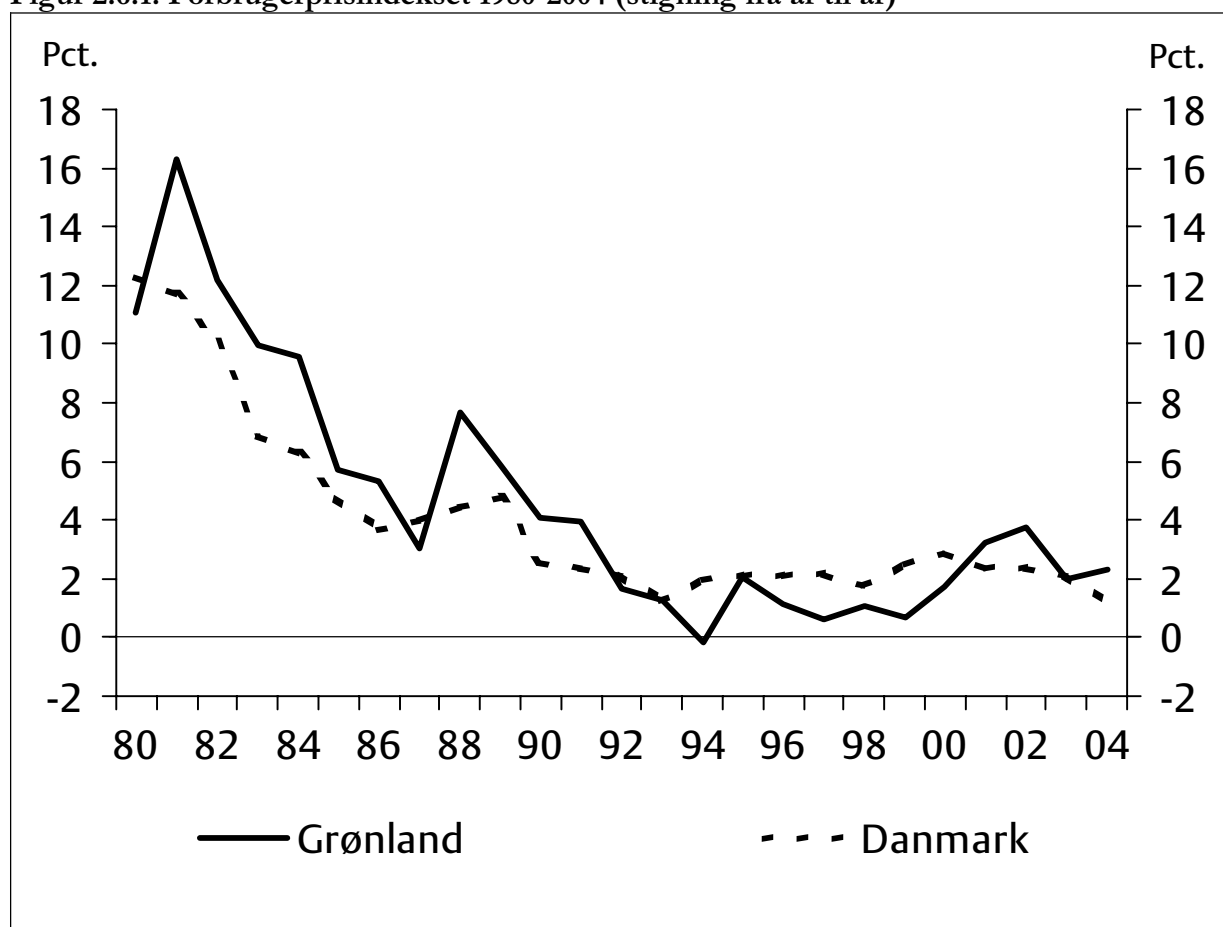
Kilde: Grønlands Statistik.

2.6 Priser og lønninger

Udviklingen i forbrugerpriserne

I de fleste år i 1980'erne var inflationen mærkbart højere i Grønland end i Danmark, jf. figur 2.6.1. Denne tendens vendte i 1990'erne, hvor stigningen i forbrugerpriserne i Grønland generelt var noget lavere end i Danmark. I 2004 var inflationen dog også en anelse højere i Grønland end i Danmark.

Figur 2.6.1. Forbrugerprisindekset 1980-2004 (stigning fra år til år)

Anm.: Årsstigningerne er for Grønland baseret på stigningen i forbrugerprisindekset fra juli til juli og for Danmark på gennemsnittet for årets tolv måneder.

Kilde: Grønlands Statistik: *Statistikbanken*. Danmarks Statistik: *Statistikbanken*.

Med hensyn til 2002 skal den forholdsvis store stigning i forbrugerpriserne i Grønland på 3,9 pct. ses i lyset af huslejerreformen. Det er her vigtigt at bemærke, at inflationen i 2002 dækker over stigningen i forbrugerprisindekset fra juli 2001 til juli 2002. Grønlands Statistik opgør således forbrugerprisindekset to gange årligt – i januar og juli¹². Det er her valgt at definere inflationen i 2002 som stigningen i forbrugerprisindekset fra juli 2001 til juli 2002¹³. Denne afgrænsning betyder, at prisvirkningen af huslejerreformen – som trådte i kraft 1. januar 2002 – også bliver henført til inflationen i 2002. Eksklusive boligposten steg forbrugerpriserne med i størrelsesordenen knap 3 pct. i 2002, jf. det følgende.

¹² Danmarks Statistik opgør til sammenligning forbrugerprisindekset hver måned. De officielle inflationstakter for Danmark er defineret som stigningen i det gennemsnitlige forbrugerprisindeks (gennemsnittet af indekset i årets tolv måneder) fra et år til det næste. Den officielle danske inflation i 2004 er således bestemt ved stigningen i årsgennemsnittet for forbrugerprisindekset fra 2003 til 2004. Tilsvarende er forbrugerprisindekset i Danmark ikke sat til 100 i en bestemt måned. Det er for nuværende årsgennemsnittet af de månedlige forbrugerprisindeks for 2000, der er sat lig 100.

¹³ Inflationen i et givet år t er således generelt givet ved stigningen i forbrugerprisindekset fra juli år $t-1$ til juli år t .

Fra juli 2001 til januar 2002, dvs. i løbet af et halvt år, steg det grønlandske forbrugerprisindeks med 3,2 pct., *jf. tabel 2.6.1*. Hvis der ses bort fra boligposten, der som nævnt er kraftigt påvirket af virkningerne af huslejerreformen, var stigningen dog kun på godt 2 pct., idet boligposten i forbrugerprisindekset steg med godt 10 pct. fra juli 2001 til januar 2002 og indgår med en vægt på 13,6 pct. i forbrugerprisindekset.

Tabel 2.6.1. Halvårlig stigning i forbrugerprisindekset med og uden bolig fra jan. 2001-jan. 2005

	Jan. 2001- juli 2001	Juli 2001- jan. 2002	Jan. 2002- juli 2002	Juli 2002- jan. 2003	Jan. 2003- juli 2003	Juli 2003- jan. 2004	Jan. 2004- juli 2004	Juli 2004- jan. 2005
Inklusiv bolig.....	0,9	3,2	0,6	0,8	1,1	2,1	0,2	0,8
Eksklusiv bolig....	1,1	2,1	0,7	1,0	0,2	1,5	0,2	1,0

Kilde: Grønlands Statistik. *Priser 2004:2* og egne beregninger.

Det er i øvrigt værd at bemærke, at stigningerne i forbrugerpriserne i de to halvårige perioder fra januar 2003 til januar 2004 på hhv. 1,1 og 2,1 pct. i vidt omfang også hænger sammen med boligposten. Når der ses bort fra boligposten steg forbrugerpriserne således kun med hhv. 0,2 og 1,5 pct. I 2004 er der derimod stort set overensstemmelse mellem forbrugerprisudviklingen inklusiv og eksklusiv boligposten.

Blandt andet i lyset af, at udvalget kun forventer en beskeden fremgang i den økonomiske aktivitet, skønnes inflationen (stigningen i forbrugerpriserne) i 2005 ikke at overstige 2 pct.

Lønninger

De seneste overenskomstfornyelser fra 2003 indebar med enkelte undtagelser 3-årige overenskomster og aftalte lønstigningstakter i størrelsesordenen 2½-3 pct. om året. Sammenholdt med den aktuelle inflation peger det i retning af en beskeden vækst i reallønnen. Det statistiske grundlag gør det ikke muligt at vurdere, om reallønsvæksten også afspejler en højere produktivitet.

Appendiks 1. Bytteforhold og Grønlands økonomi

I det følgende beskrives, hvordan beregningerne af bytteforholdsændringerne, der blandt andet indgår i figur 2.2.3, er udført. Beregningen af bytteforholdsændringen for 2004 bruges som eksempel.

I henhold til SNA93¹⁴ er der to trin i overgangen fra real BNP til real BNI: 1) korrektion for bytteforholdsændringer og 2) deflatering af de nominelle komponenter, der ligger mellem BNP og BNI. Her er det alene korrektion for bytteforholdsændringer, der ses på, idet de nominelle komponenter mellem BNP og BNI ikke kendes for Grønland.

Det generelle udtryk til korrektion for bytteforholdsændringer er, jf. SNA93:

$$(1) \quad \frac{X - M}{P} - \left(\frac{X}{P_x} - \frac{M}{P_m} \right)$$

hvor X = eksporten af varer og tjenester i løbende priser

M = importen af varer og tjenester i løbende priser

P_x = nationalregnskabsdeflatoren for X

P_m = nationalregnskabsdeflatoren for M

P = det prisindeks, der anvendes til beregning af bytteforholdsgevinsten.

Danmarks Statistik anvender P_m for P , hvorfor (1) bliver:

$$(2) \quad \frac{X}{P_m} - \frac{X}{P_x}$$

Dette udtryk anvendes i den følgende beregning af bytteforholdsændringen fra 2003 til 2004. Der ses på de fem vigtigste eksportartikler: rejer (opdelt i skalrejer og pillede), hellefisk, torsk og kammuslinger. Disse fem produkter stod i 2004 for 86,6 pct. af eksporten af varer fra Grønland.

Fra 2000 og frem er det blevet muligt at opdele eksporten på flere undergrupper af fisk ligesom nye arter er kommet til. Dette medfører, at bytteforholdsændringen for hellefisk kan opdeles i tre undergrupper (hele frosne, filet og røget), og at det er muligt at beregne bytteforholdsændringen som følge af prisændringer for krabber. En øget disaggregering er ønskelig, idet man dermed mindsker effekten af ændringer i priserne, der blot skyldes forskydninger mellem forskellige undergrupper. Derfor beregnes

¹⁴ SNA93 er en forkortelse for: System of National Accounts 1993. SNA93 betegner altså de regler, som blev vedtaget af FN i 1993. SNA93 er derfor de fra 1993 gældende internationale normer for udarbejdelse af nationalregnskabsstatistik.

bytteforholdsændringen i det følgende efter to forskellige metoder: 1990- og 2000-metoden (med større disaggregering).

1990-metoden

Beregningerne af bytteforholdsændringerne for 2004 udføres på baggrund af talgrundlaget i tabel 1. Da der ikke foreligger importpristal for Grønland, baseres beregningerne på, at P_m approksimeres ved stigningen i forbrugerprisindekset eksklusiv boligposten.

Tabel 1. Pris og eksportværdi af rejer, hellefisk, torsk og kammuslinger, 2003-2004

	2003	2004	Prisforhold 2003/2004
Rejer			
Skalrejer, mio. kr.	810,5	575,0	
Pris pr. kg.	14,2	10,6	0,747
Rejer, pillede mv., mio. kr.	468,8	580,3	
Pris pr. kg.	35,9	35,2	0,982
Hellefisk			
Hellefisk i alt, mio. kr.	456,0	453,9	
Pris pr. kg.	24,2	22,6	0,934
Torsk			
Torsk, frosset hel, mio. kr.	19,7	29,2	
Pris pr. kg.	11,1	13,5	1,213
Torsk, frosset filet, mio. kr.	51,9	32,5	
Pris pr. kg.	29,0	22,9	0,789
Kammuslinger			
Eksportværdi, mio. kr.	39,3	41,5	
Pris pr. kg.	61,0	65,5	1,074
Eksportværdi i alt af ovenstående fiskeprodukter, mio. kr.		1712,4	
Som andel af total vareeksport, pct.		79,8	

Kilde: Grønlands Statistik: Statistikbanken og *Udenrigshandel 2005:3*.

Indsættelse af tallene fra tabel 1 i formel (2) giver følgende beregning af bytteforholdsændringen fra 2003 til 2004:

$$\frac{1712,4}{1,017} - \left(\frac{575,0}{0,747} + \frac{580,3}{0,982} + \frac{453,9}{0,934} + \frac{29,2}{1,213} + \frac{32,5}{0,789} + \frac{41,5}{1,074} \right) = -266,8 \text{ mio. kr.}$$

Bytteforholdsforringelsen på -266,8 mio. kr. svarer til godt 2½ pct. af BNP, jf. tabel 2. Dette er størrelsesordenen af den virkning, som bytteforholdsforringelsen fra 2003 til 2004 skønnes at svare til i produktionsmæssig forstand.

I relation til Grønlands økonomi, hvor bloktilskuddet spiller en væsentlig rolle, belyses de velfærdsmæssige konsekvenser af bytteforholdsændringer bedre ved, at relatere ændringerne til disponibel BNI. Bytteforholdsforringelsen svarer til 2 pct. af disponibel BNI.

Den samlede bytteforholdsændring på -266,8 mio. kr. kan desuden opdeles på bidragene fra de forskellige fisketyper, jf. tabel 2. Det ses, at det primært er lavere priser på rejer, der har forringet bytteforholdet.

Tabel 2. Bytteforholdsgevinster/-tab på hhv. rejer, hellefisk, torsk og kammuslinger i 2004 (1990-metode)¹⁵

	Bytteforholdsgevinst mio.kr	I pct. af BNP	I pct. af disponibel BNI
Rejer.....	-224,5	-2,26	-1,68
Hellefisk	- 39,9	-0,40	-0,30
Torsk.....	- 4,6	-0,05	-0,03
Kammuslinger	2,2	0,02	0,02
I alt	-266,8	-2,68	-2,00

2000-metoden

Fra 2000 og frem er der mulighed for at benytte en lidt mere disaggregeret beregningsmetode. Beregningen af bytteforholdsændringerne for hellefisk opdeles på tre typer, og bytteforholds-ændringen for krabber inkluderes, jf. tabel 3.

Tabel 3. Pris og eksportværdi af hellefisk og krabber 2003-2004

	2003	2004	Prisforhold 2003/2004
Hellefisk:			
Hellefisk, frosset hel, mio. kr.....	210,6	196,1	
Pris pr. kg.....	22,3	21,4	0,959
Hellefisk filet, mio. kr.	193,8	236,1	
Pris pr. kg.....	28,1	28,3	1,007
Hellefisk, røget, mio. kr.....	32,9	0,8	
Pris pr. kg.....	88,0	90,8	1,032
Krabber:			
Eksportværdi, mio. kr.....	159,7	166,4	
Pris pr. kg.....	44,2	50,2	1,135
Eksportværdi i alt af fiskeprodukterne i tabel 1 og ovenstående fiskeprodukter, mio. kr.....		1857,9	
Som andel af total vareeksport, pct.		86,6	

Kilde: Grønlands Statistik: Statistikbanken og *Udenrigsbandel 2005:3*.

Beregningen af bytteforholdsændringerne på det lidt større detaljeringsniveau udføres på samme måde som beskrevet under 1990-metoden. Grundlaget for beregningerne er nu både tabel 1 og tabel 3. Resultatet

¹⁵ BNP og disponibel BNI skønnes at være henholdsvis 9.946,6 og 13.355,7 mio. kr. i 2004.

tatet bliver en bytteforholdsforringelse i 2004 på 223,8 mio. kr., svarende til henholdsvis -2,25 pct af BNP og -1,68 pct. af BNI, *jf. tabel 4*.

Tabel 4. Bytteforholdsgevinster/-tab på hhv. rejer, hellefisk, torsk og kammuslinger i 2004 (2000-metode)

	Bytteforholdsgevinst mio.kr	I pct. af BNP	I pct. af disponibel BNI
Rejer.....	-224,5	-2,26	-1,68
Hellefisk	- 14,0	-0,14	-0,10
Torsk.....	- 4,6	-0,05	-0,03
Kammuslinger	2,2	0,02	0,02
Krabber	17,0	0,17	0,13
I alt	-223,8	-2,25	-1,68

Appendiks 2. De hjemmestyreejede selskaber

Alle de seks største hjemmestyreejede selskaber havde overskud i 2003, *jf. tabel 1*. Det skal bemærkes, at KNI Pilersuisoq A/S med virkning fra 1. januar 2002 er fusioneret med moderselskabet KNI A/S med dette som fortsættende selskab. Det indebærer, at regnskabstallene for 2002 ikke er fuldt ud sammenlignelige med regnskabstallene for årene forud.

Tabel 1. Årets resultat i de seks største hjemmestyreejede selskaber 1994-2003, mio. kr. i løbende priser

	1994	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003
Royal Greenland A/S ^a	21	49	-94	-157	1	10	11	-286	61	95
KNI A/S ^b	-68	-10	13	45	46	46	48	39	27	34
Royal Arctic Line A/S	-10	-1	28	20	37	19	17	25	50	19
Tele Greenland A/S	39	44	29	29	25	30	30	27	26	16
Arctic Umiaq Line A/S ^c	---	---	---	---	---	12	2	8	-1	6
Nuka A/S ^d	---	---	---	---	---	0	-5	-2	-23	19
Selskaber i alt	-85	44	-23	-37	147	145	147	-193	145	188

- Regnskabsåret er ændret i perioden, så tallet for 1997 dækker de 9 første måneder i året, mens oplysningerne for 1998 dækker de sidste 3 måneder i 1997 og de 9 første i 1998. Regnskabsåret har efterfølgende været 1/10-30/9.
- KNI Pilersuisoq A/S er pr. 1. januar 2002 fusioneret med moderselskabet KNI A/S.
- På grund af ændret regnskabspraksis fra 2003, findes der kun tal fra 1999 og frem.
- Regnskabsåret er 1/10-30/9. Fra og med 2004 er regnskabsåret dog ændret til kalenderåret.

Kilde: *Selskabernes regnskaber*.

Som det fremgår af tabel 2 er der sket en betydelig konsolidering af gældssituationen for de største hjemmestyreejede selskaber, især efter 2001.

Tabel 2. Nettogælden i de seks største hjemmestyreejede selskaber, 1997-2003, mio. kr.

	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003
Royal Greenland A/S ^a	880,9	970,6	1092,8	1024,1	951,7	630,9	400,9
KNI A/S ^b	-310,9	-388,3	-405,4	-429,8	-461,8	-443,0	-465,2
Royal Arctic Line A/S	484,0	418,0	361,6	281,8	192,6	71,9	72,6
Tele Greenland A/S	304,1	237,8	187,4	119,8	74,8	30,9	24,7
Arctic Umiaq Line A/S	26,2	-40,6	-23,1	23,2	29,6	15,5	-2,1
Nuka A/S ^a	-	-	93,8	108,7	115,4	89,0	54,1
Selskaber i alt	1.384,3	1.197,5	1.307,1	1.127,8	902,3	395,2	85,0

Anm.: Nettogælden er beregnet som bruttogæld (gæld i alt) fratrukket omsætningsaktiverne i form af likvider, tilgodehavender, varelagre mv. Selskabernes gæld til hjemmestyret er ikke medregnet.

- For Royal Greenland og Nuka A/S løber regnskabsåret fra 1/10 til 30/9. Royal Greenland A/S og Nuka A/S tal for 2003 gælder således for regnskabsåret 2002/03.
- KNI Pilersuisoq A/S er pr. 1. januar 2002 fusioneret med moderselskabet KNI A/S.

Kilde: Grønlands Hjemmestyre. *Landsstyrets Politisk-Økonomiske Beretning 2004*.

Kapitel 3. Finanspolitikken

3.1 Den førte finanspolitik

De offentlige finanser – herunder hjemmestyrets DAU-saldo – påvirkes af udviklingen i konjunkturerne. I perioder med høj økonomisk vækst, hvor den økonomiske aktivitet stiger og arbejdsløsheden falder, vil skatteindtægterne normalt stige relativt meget, mens visse offentlige udgifter vil have en tendens til at falde. Mulighederne for en gunstig udvikling i den offentlige økonomi er derfor større i en højkonjunktur med høj beskæftigelse og lav ledighed, end i en periode med faldende beskæftigelse og stigende ledighed.

Det betyder, at et overskud på hjemmestyrets DAU-saldo kan være en følge af, at der er gode konjunkturer. Men en forbedring af DAU-saldoen kan også være resultatet af en forholdsvis stram finanspolitik, hvor der f.eks. er sparet på udgifterne, eller hvor skatterne er forhøjet.

Når den førte finanspolitik skal vurderes, er det derfor ikke kun interessant at se på det faktiske over- eller underskud på DAU-saldoen eller rettere den årlige ændring heri. I forbindelse med vurderingen af den førte finanspolitik er det vigtigt at fokusere på, hvordan de offentlige finanser ville have udviklet sig, hvis der blev ført en neutral finanspolitik.¹⁶

For bedre at kunne vurdere den førte finanspolitik har udvalget derfor foretaget beregninger af det såkaldte neutrale budget for hjemmestyret. Denne beregning tager udgangspunkt i:

- hvorledes hjemmestyrets udgifter ville have udviklet sig, hvis de var vokset lige så hurtigt som den potentielle vækst i økonomien,
- hvordan hjemmestyrets egne opkrævede skatteindtægter ville have udviklet sig, hvis de havde fulgt konjunkturudviklingen,
- at øvrige indtægter, især bloktilskuddet fra staten, følger den faktiske udvikling på budgetterne. Dette er ensbetydende med en antagelse om, at ændringer i denne post ikke direkte påvirker befolkningens disponible indkomster, hvilket er i overensstemmelse med, at disse midler kommer ”udefra”.

¹⁶ Når den førte finanspolitik vurderes, renses udviklingen i de offentlige regnskaber og budgetter for de automatiske indtægts- og udgiftssvingninger, der er en følge af selve konjunkturudviklingen. Denne indflydelse på regnskaber og budgetter benævnes også den stabiliserende indflydelse fra de automatiske stabilisatorer. Udviklingen i de konjunkturrensede offentlige regnskaber og budgetter er derfor en følge af den førte finanspolitik. Dette kaldes også for den diskretionære finanspolitik.

Disse beregningsmæssige forudsætninger fører frem til det neutrale budget og dermed frem til den neutrale DAU-saldo for hjemmestyret.

I boks 3.1.1 er principperne bag disse beregninger nærmere forklaret. Som led i beregningerne af det neutrale budget er anvendt skøn fra kapitel 2, hvad angår vækst og inflation for 2004 og 2005, *jf. tabel 3.1.1.*

Tabel 3.1.1. Grønlands økonomi 1999-2005

Pct.	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005
BNP-vækst, årets priser.....	2,4	9,4	4,7	3,9	1,7	3,7	2,5
BNP-deflator	1,1	2,1	3,4	3,1	2,2	2,2	2,0
Real BNP-vækst	1,4	7,1	1,3	0,7	-0,5	2	0,5
Potentiel realvækst (trend)	1,5	1,5	1,5	1,5	1,5	1,5	1,5
Potentiel vækst, årets priser	2,6	3,6	5,0	4,6	3,7	3,7	3,5

Anm.: I 2004 skønnes den økonomiske realvækst at have været ca. 2 pct., mens den i 2005 skønnes at ligge i intervallet 0-1 pct. I beregningerne af det neutrale budget indgår en realvækst på 0,5 pct. i 2005, *jf. tabellen.*

Kilde: Kapitel 2 samt egne skøn og beregninger.

Beregningerne, der fører frem til det neutrale budget, fremgår af *tabel 3.1.2.*

Tabel 3.1.2. Beregnede udgifter og indtægter 1999-2005, mio. kr. Det neutrale budget

	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005
Beregnete udgifter i alt	4634	4802	5041	5274	5471	5675	5876
Potentielle skatteindtægter	1307	1430	1498	1555	1581	1648	1690
Andre indtægter (faktiske)	3444	3673	4001	3978	4049	3940	3999
<i>Beregnete indtægter i alt.....</i>	<i>4752</i>	<i>5103</i>	<i>5499</i>	<i>5533</i>	<i>5630</i>	<i>5588</i>	<i>5689</i>
Beregnet neutral DAU-saldo	118	301	458	259	159	-87	-187

Anm.: 1999-tallene er regnskabstal, mens tallene for 2000-2005 er beregnede (bortset fra andre indtægter, som er regnskabs- og finanslovsstal).

Kilde: Egne beregninger.

Det er finanspolitikens aktivitetsevirkninger, som er interessante i denne sammenhæng. Derfor skal den faktiske DAU-saldo for 2000 og frem korrigeres for, at der er overført midler til Anlægs- og renoveringsfonden, som ikke er brugt i de pågældende år, hvorfor disse endnu ikke har givet direkte anledning til økonomisk aktivitet, *jf. tabel 3.1.3.* Anlægs- og renoveringsfonden, der blev etableret fra og med finansåret 2000, er beskrevet mere detaljeret i *boks 3.1.2.*

Boks 3.1.1. Det neutrale budget

Det neutrale budget – hovedpræmisser

Grønlands Statistik har offentliggjort nye nationalregnskabstal, som viser, at BNP i faste priser er vokset med 45 pct. i perioden 1979 til 2003, svarende til en årlig realvækst på 1,5 pct. Der regnes derfor med, at økonomiens langsigtede vækstrate er 1,5 pct.

Modellen bygger på to hovedpræmisser:

For det første, at hjemmestyrets gældssituation ikke må forringes i et langsigtet perspektiv, såfremt økonomien – eventuelt med svingninger – følger sit langsigtede vækstspor. Spejlbilledet af et solidt overskud i perioder med høj vækst er, at der i økonomisk dårlige tider er mulighed for at have underskud på de offentlige budgetter uden samtidig at sætte en holdbar økonomisk udvikling over styr.

For det andet, at finanspolitikken bør bidrage til den konjunkturmæssige stabilisering. Jo større råderum, der ønskes for finanspolitiske lempelser i år med lavkonjunktur, desto større skal overskuddet være i år med høj aktivitet, for at der er råderum hertil.

Beregning af det neutrale budget

Den opstillede model bygger på:

- at hjemmestyrets udgifter ville udgøre en konstant andel af BNP, såfremt BNP følger sin trendmæssige udvikling (den potentielle realvækst). I år med en vækst over trenden ville hjemmestyrets potentielle udgifter som andel af faktisk BNP falde. I år med en vækst under trenden ville hjemmestyrets potentielle udgifter som andel af faktisk BNP omvendt stige,
- hvordan hjemmestyrets egne opkrævede skatteindtægter ville have udviklet sig, hvis de havde fulgt den faktiske vækst i økonomien i løbende priser. Hermed ville hjemmestyrets skatteindtægter udgøre en konstant andel af faktisk BNP,
- at øvrige indtægter, især bloktilskuddet, følger den faktiske udvikling. Dette er ensbetydende med en antagelse om, at ændringer i denne post ikke direkte påvirker befolkningens disponible indkomster, hvilket er i overensstemmelse med, at disse midler kommer ”udefra”.

Det fremgår af det ovenstående, at der på såvel udgifts- som indtægtssiden er indregnet konjunkturstabiliserende elementer i det neutrale budget. På indtægtssiden indgår den stabiliserende indflydelse fra de såkaldte automatiske stabilisatorer (gennem skattesatserne), mens der på udgiftssiden er forudsat en tilsvarende automatik, idet udgifterne er forudsat at følge den trendmæssige udvikling i BNP.

Heraf følger, at en aktiv konjunkturstabiliserende finanspolitik skal være mere konjunkturmodløbende end det neutrale budget, der kun inkluderer den stabiliserende indflydelse fra de automatiske stabilisatorer. Dette er imidlertid ikke tilstrækkeligt til, at hjemmestyrets gældssituation ikke forringes i et langsigtet perspektiv. Det er også en nødvendig forudsætning, at hjemmestyrets øvrige indtægter stiger i takt med BNP i løbende priser. Hvis dette ikke er tilfældet, må hjemmestyrets egne opkrævede skatteindtægter stige så meget, at de samlede indtægter følger udviklingen i BNP i løbende priser.

Hertil kommer, at det også er en nødvendig forudsætning for en ansvarlig finanspolitik, at hjemmestyrets gældssituation er holdbar i udgangssituationen, og hvis den ikke er det, at finanspolitikken også indrettes, så det kan opnås.

Boks 3.1.2. Anlægs- og renoveringsfonden

Før Anlægs- og renoveringsfonden blev etableret, dvs. i perioden frem til og med 1999, skulle man, i forbindelse med vurderingen af den finanspolitiske påvirkning fra dette område, se på afvigelsen mellem bevilling og forbrug på anlægsområdet.

Fra og med 2000 bogføres projekter på anlægsområdet derimod som forbrug, så snart de medtages i Anlægs- og renoveringsfonden, hvorfor der i princippet ikke er nogen afvigelse mellem bevilling og forbrug på landstyrets budgetter og regnskaber. Fra og med 2000 skal den finanspolitiske effekt, som aflæses af regnskabstallene, derfor korrigeres for forskellen mellem indestående i Anlægs- og renoveringsfonden primo og ultimo finansåret – svarende til ændringen i de uforbrugte midler i fonden, jf. tabel 3.1.3 nedenfor.

Det skal herudover nævnes, at der i 2000 blev finansieret genbevillinger fra 1999 ved en negativ anlægsbevilling i Anlægs- og renoveringsfonden som betød, at resultatet i 2000 blev 112 mio. kr. bedre end i tilfælde af, at genbevillingerne fra 1999 var blevet finansieret ved et forringet regnskabsresultat.

I 2001 er den negative anlægsbevilling på 112 mio. kr., som blev bogført i fonden i 2000, udmøntet og finansieret ved en forringelse af landskassens resultat. For at vurdere den finanspolitiske effekt skal Landskassens resultat således forbedres med 112 mio. kr. i 2001 og forringes med samme beløb i 2000.

I forbindelse med beregningen af den faktisk aktivitetskorrigerede DAU-saldo er der særskilt korrigeret herfor, jf. tabel 3.1.3 nedenfor.

Frem til udgangen af 2003 er der i alt opsamlet 636 mio. kr. i uforbrugte midler i fonden. Ultimo 2004 skønnes der opbygget midler i fonden på i alt knap 700 mio. kr., hvorfor de uforbrugte midler skønnes at være steget med omtrent 60 mio. kr. i 2004. Med hensyn til 2005 antages det, at der samlet set hverken tilføres eller forbruges yderligere midler i Anlægs- og renoveringsfonden. Hjemmestyret har længe haft en målsætning om at nedbringe midlerne i Anlægs- og renoveringsfonden, uden dog at have haft held til at nedbringe midlerne i praksis. Det antages således, at denne tendens vendes i 2005, og muligvis vil de uforbrugte midler endog blive reduceret med op mod 50 mio. kr.

Tabel 3.1.3. Faktisk og beregnet drifts- og anlægsoverskud 1999-2004, mio. kr.

	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005
1. Faktisk DAU-saldo.....	118	-47 ^a	117 ^a	204	200	111 ^b	-29
2. Stigning i uforbrugte midler i Anlægs- og renoveringsfonden.....	-	255	169	119	93	60	0
3. Faktisk aktivitetskorrigeret DAU-saldo: (1)+(2)....	118	208	286	323	293	171	-29

a. Den faktiske DAU-saldo er reduceret med 112 mio. kr. i 2000 og tilsvarende forøget med 112 mio. kr. i 2001, jf. boks 3.1.2.

b. Skøn i henhold til foreløbige regnskabstal.

Kilde: Egne beregninger

3.2 Vurdering af den førte finanspolitik

Som det fremgår af tabel 3.2.1, der ender med et skøn over finanspolitikens et-årige aktivetsvirkning, har finanspolitikken i 2004 været kontraktiv med næsten 125 mio. kr. 2004-tallene kan dog blive ændret noget, idet de bl.a. er baseret på foreløbige regnskabstal fra Landskassen.

I udvalgets forrige rapport blev det lagt til grund, at finanspolitikken måtte antages at være ekspansiv i 2004 med godt 50 mio. kr. Årsagen til afvigelsen på omkring 175 mio. kr. er dels, at de uforbrugte midler i Anlægs- og renoveringsfonden steg med 10 mio. kr. mere end antaget og dels – og mest væsentligt – at DAU-saldoen eksklusive andre indtægter blev godt 130 mio. kr. bedre end ventet. Den resterende difference skyldes de ændringer i det beregnede neutrale budget, der skyldes ændrede forudsætninger for vækst og inflation i 2004.

Tabel 3.2.1. Finanspolitikken et-årige aktivitetsevirkning 2000-2005, mio. kr.

	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005
1. Faktisk aktivitetskorrigeret DAU-saldo: (1)+(2)	118	208	286	323	293	171	-29
2. Beregnet neutralt DAU-overskud	118	301	458	259	159	-87	-187
<i>Afvigelse fra det langsigtede spor (2)-(1)</i>	<i>0</i>	<i>93</i>	<i>172</i>	<i>-64</i>	<i>-134</i>	<i>-258</i>	<i>-158</i>
Finanspolitikken et-årige virkning^a	-	93	80	-237	-70	-124	100

a. Et positivt tal indikerer at finanspolitikken er ekspansiv (bidrager til at øge den økonomiske aktivitet), mens et negativt tal indikerer, at finanspolitikken er kontraktiv (bidrager til at reducere den økonomiske aktivitet).

Kilde: Egne beregninger

På basis af den vedtagne finanslov for 2005 og antagelsen om uændrede opsamlede midler i Anlægs- og renoveringsfonden, skønner udvalget, at finanspolitikken vil være ekspansiv med omkring 100 mio. kr. i 2005. Såfremt de opsamlede midler i Anlægs- og renoveringsfonden nedbringes, kan der ventes en yderligere ekspansiv effekt på aktivitetsniveauet i økonomien. Med den forsigtige gældspolitik, som hidtil har været ført, og som yderligere blev befæstet i 2004, indebærer dette ikke en umiddelbar risiko for en uholdbar udvikling på gældsområdet på kort sigt.

Mere eller mindre hele den vurderede ekspansion i finanspolitikken i 2005 kan forklares med, at der med virkning pr. 1. januar 2005 er gennemført både en skatteomlægning og en ensprisreform, som indeholder finanspolitiske lempelser, jf. boks 3.2.1. Skatteomlægningen medfører en samlet lempelse af personbeskatningen med godt 30 mio. kr. Ensprisreformen indeholder sammen med andre omlægninger i forhold til Nukissiorfiit en samlet finanspolitisk lempelse i størrelsesordenen 60 mio. kr. Skatteomlægningen og ensprisreformen medfører således tilsammen en finanspolitisk lempelse på ca. 90 mio. kr. fra 2004 til 2005.

Boks 3.2.1. Enspris- og skattereform

Ensprisreformen:

Landsstyret fremlagde til Landstingets efterårssamling 2004 et forslag til reform af ensprissystemet. Landsstyret foreslog at ændre ensprissystemet for el og vand, således at tarifferne for fiskeindustri, husholdninger, erhverv og andre kunder skulle tage udgangspunkt i omkostningerne ved at levere el og vand. Forslaget indebar følgende ændringer:

- Fiskeindustrien skal betale en tredjedel af den lokale enhedsomkostning for el og vand i hver enkelt by og bygd. Fiskeindustrien skal betale et investeringsbidrag ved nye investeringer og nye tilslutninger.
- Andre forbrugere i byer og bygder betaler den lokale enhedsomkostning for el og vand i hver enkelt by og bygd.
- Varmetarifferne fastholdes som en landsdækkende enspris, men på et lavere niveau af energi- og samfundsøkonomiske hensyn.

Overgangsordning:

For at skærme mod prischok foreslog landsstyret følgende overgangsordning:

- Landsstyret vil indføre disse stigninger gradvis over fem år, således at priserne i 2009 højst er steget med 50 procent af ensprisen reguleret for omkostningsstigninger. Tarifferne for fiskeindustrien skal ingen steder overstige den lokale tarif for andre kundegrupper.

Hvor priserne ville falde, kunne de falde med op til 50 procent, men allerede fra 1. januar 2005. Varmepriserne blev foreslået fastsat sådan, at de svarede til omkostningerne ved olieproduceret varme. Det medførte dels et mindre prisfald på varme samtidig med, at varmeproduktionen fra restvarme og vandkraft kunne udkonkurrere varme baseret på olieimport.

Økonomiske konsekvenser:

Landsstyret søgte ved ændringsforslag til finanslovsforslaget for 2005 bevilling til i 2005 at disponere over 444 mio. kr. i 2005-2009 til kompensations- og overgangsordninger ved en ensprisreform. Beløbet falder fra 103 mio. kr. i 2005 til 78 mio. kr. i 2009. Bevillingen skal skabe rammerne for en ny tarifstruktur for el, vand og varme og samtidig gennemføre overgangsordningen.

Overgangsordningerne og rabatten til fiskeindustrien giver energiforsyningsvirksomheden et årligt tab ved at sælge til priser, der ligger under omkostningerne. Landskassen yder et tilskud til at dække tabet på omkring 100 millioner kroner i 2005, der falder til omkring 70 millioner kroner i 2009. Heraf udgør tilskuddet til rabat til fiskeindustrien omkring 70 millioner kroner. Når overgangsperioden er udløbet efter 2009 står et tilskud til fiskeindustriens rabat på 70 millioner kroner tilbage. Stort set alle øvrige kundegrupper betaler gennemsnitsomkostningerne ved at få leveret el, vand og varme.

Skattereform:

Landsstyret fremlagde samtidig 2. del af en skattereformpakke, der medfører, at skatten lægges om med virkning fra 1. januar 2005. Landsstyrets reformforslag blev vedtaget 10. december 2004 og betyder, at personfradraget øges fra 40.000 kr. til 48.000 kr., og at standardfradraget øges fra 8.000 kr. til 10.000 kr. for enlige og det dobbelte for ægtepar. Samtidig hæves den fælleskommunale udskrivningsprocent fra 4 pct. til 6 pct. For skatteyderne medfører forslaget skattelettelser for enlige/ægtepar med en årsindkomst under 258.000/516.000 kr., og skattestigninger for enlige/ægtepar med årsindkomster over 258.000/516.000 kr.

Det er som anført udvalgets vurdering, at der i løbet af 2005 må forventes lavere økonomisk vækst. På denne baggrund må udvalget lægge til grund, at den forventede omlægning til en ekspansiv finanspolitik i 2005 er konjunkturudjævnende.

En vurdering af den førte og planlagte finanspolitik omfatter foruden vurderingen af den konjunkturmæssige dimension også en vurdering af de strukturelle og fordelingsmæssige følger. Det strukturelle element er ikke mindst vigtigt i en grønlandsk sammenhæng grundet den offentlige sektors størrelse, ønskerne om en mere selv bærende økonomi og det tryk, som udspringer af risikoen for fortsatte bytteforholdsforringelser. Som det fremgår af afsnit 2.2 – og især af figur 2.2.4 – har den grønlandske økonomi gennem de seneste 15 år været ramt af betydelige bytteforholdsforringelser. Og fortsatte bytteforholdsforringelser kan ikke udelukkes.

Når de strukturelle følger af finanspolitikken vurderes, er det på udgiftssiden af de offentlige regnskaber og budgetter vigtigt at sondre mellem udgifter, der i sig selv styrker grundlaget for at udvikle produktionsmulighederne, og andre udgifter. Derfor bør der for det første sondres mellem drifts- og anlægsudgifter, idet en del af anlægsudgifterne – såfremt de gennemføres efter samfundsmæssige rentabilitetskriterier – må antages at styrke det fremtidige produktionsgrundlag. Men det er også relevant at udskille de dele af driftsudgifterne, der som direkte udgifter på uddannelsesområdet ligeledes styrker de fremtidige produktionsmuligheder gennem opbygning af menneskelig kapital.

I tabel 3.2.2 er det anført, hvordan drifts- og anlægsudgifter har udviklet sig på de offentlige regnskaber og budgetter fra 1999 til 2005.

Tabel 3.2.2. Offentlige udgifter 1999-2005 i mio. kr. og på indeksform med 2001=100

	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005
Hjemmestyret	----- Mio. kr. -----						
Driftsudgifter	4.049	4.130	4.600	4.488	4.513	4.607	4.801
Anlægsudgifter	586	849	838	685	674	615	584
Anlægsudgifter, korrigeret	586	594	669	566	581	555	584
Kommunerne							
Driftsudgifter	1.789	1.880	2.060	2.225	2.186	2.199	2.262
Anlægsudgifter	211	211	314	378	317	277	245
Hjemmestyret og kommunerne							
Driftsudgifter	5.838	6.010	6.660	6.713	6.699	6.806	7.063
Anlægsudgifter	797	805	983	844	898	832	829
Hjemmestyret	----- Indeks 2001=100 -----						
Driftsudgifter	88	90	100	98	98	100	104
Anlægsudgifter, korrigeret	88	89	100	85	87	83	87
Kommunerne							
Driftsudgifter	87	91	100	108	106	107	110
Anlægsudgifter	67	67	100	120	101	88	78
Hjemmestyret og kommunerne							
Driftsudgifter	88	90	100	101	101	102	106
Anlægsudgifter	81	82	100	96	91	85	84

Anm.: 1999-2003: regnskabstal, 2004: foreløbige regnskabstal, 2005: budgettal. Det er de korrigerede anlægsudgifter, der udtrykker de realiserede anlægsudgifter, idet der heri er justeret for uforbrugte midler i Anlægs- og renoveringsfonden. Det er desuden disse tal, der indgår i indeksberegningerne, og som er lagt til grund for tekstbemærkningerne.

Kilde: Grønlands Hjemmestyre.

Tabel 3.2.2 viser, at stigningen i de offentlige udgifter – både til drift og til anlæg – primært skete frem til 2001. Herefter er driftsudgifterne steget noget i løbende priser, men næppe i faste priser. Hjemmestyrets driftsudgifter er dog større end planlagt, idet der for 2004 blev planlagt et fald på godt 80 mio. kr., ligesom der i Finanslov 2004 blev planlagt uændrede reale driftsudgifter for 2005 og 2006.

Tabel 3.2.2 viser også, at anlægsinvesteringerne er faldet betydeligt – i løbende priser - fra niveauet i 2001 både i Hjemmestyrer regi og i kommuner regi. Derfor er udviklingen efter 2001 på anlægssiden ikke i overensstemmelse med ønskerne om fremtidig større selvårenhed. Dette gælder så meget desto mere, som det fremgår af Landsstyrets budgetoverslag, at de reale anlægsinvesteringer i 2008 kun er på niveau med de reale anlægsinvesteringer for 2005. I den samlede vurdering heraf må der indgå, at det kun er en del af investeringerne, der indgår i de offentlige regnskaber og budgetter. Dette skyldes bl.a., at de netostyrede virksomheders anlægsinvesteringer kun delvist indgår. F.eks. indgår Nukissiorfiits investeringer i vandkraftværket i Ammassalik på ca. 60 mio. kr. ikke, da denne investering blev finansieret ud af Nukissiorfiits opsparede egenkapital.

Hertil kommer, at de offentligt ejede selskabers investeringer ikke indgår, ligesom de private investeringer naturligvis heller ikke indgår. Derfor er det f. eks. heller ikke muligt isoleret set at vurdere udviklingen i de offentlige investeringer i relation til kapacitetsudnyttelse m.v. En anden årsag til, at der ikke umiddelbart kan sluttes ud fra anlægsudgifterne er, at den samfundsmæssige rentabilitet ikke er lige stor for alle anlægsinvesteringer. Specielt på trafikområdet har der tidligere været eksempler på, at den samfundsmæssige rentabilitet har været lille eller endog negativ.

3.3 Hjemmestyrets økonomi

Regnskab 2003

På hjemmestyrets finanslov for 2003 budgetterede man med et overskud i Landskassen på 29 mio. kr. Regnskabet viste imidlertid et overskud på 200 mio. kr., hvilket dækker over indtægter på 5.387 mio. kr. og udgifter på 5.187 mio. kr.

De væsentligste årsager til, at overskuddet blev 171 mio. kr. større end forventet, er et mindreforbrug i udgifterne til tilskud på 120 mio. kr. og et mindreforbrug på anlægsudgifterne på 63 mio. kr., fordelt med 25 mio. på renovering og 38 mio. på nybyggeri. Herudover har der været et mindreforbrug i de

lovbundne udgifter på 33 mio. kr. Administrationen bidrog ved at spare 8 mio. kr. på administrative udgifter.

Indtægterne blev 56 mio. kr. mindre end budgetteret, hvilket primært skyldes, at der er blevet afdraget 50 mio. kr. mindre på lån ydet af landskassen. Det bemærkes, at der i 2003 var ekstraordinære indtægter på 106 mio. kr. som følge af Tele Greenland A/S' afdrag på lån og statens bidrag til miljøforbedrende renoveringer.

Landskassens samlede resultat for perioden 1999-2003 samt skøn for 2004-2005 fremgår af *tabel 3.3.1*.

Tabel 3.3.1. Landskassens resultat 1999-2005, mio. kr.

	R1999	R2000	R2001	R2002	R2003	R2004*	FL2005
Indtægter	4.752	5.043	5.443	5.377	5.387	5.333	5.356
Driftsudgifter.....	-4.049	-4.130	-4.600	-4.488	-4.513	-4.607	-4.801
<i>Heraf:</i>							
Tilskud.....	-1.395	-1.387	-1.777	-1.612	-1.586	-1.729	-1.594
Lovbundne	-744	-722	-730	-738	-738	-724	-763
Anlægsudgifter	-586	-849	-838	-685	-674	-615	-584
DAU-saldo	118	65	5	204	200	111	-29
<i>DAU i pct. af BNP.....</i>	<i>1,5</i>	<i>0,8</i>	<i>0,1</i>	<i>2,2</i>	<i>2,2</i>	<i>1,1</i>	<i>-0,3</i>

Kilde: Grønlands Hjemmestyre. Diverse regnskaber for Landskassen i perioden 1996-2003. For 2004 er der tale om skøn baseret på foreløbige regnskabstal. Hjemmestyrets Finanslov for 2005.

Foreløbig skøn for DAU-saldoen i 2004

Finansloven for 2004 budgetterede med et DAU-overskud på 11 mio. kr. På basis af foreløbige regnskabstal ventes, at overskuddet bliver ca. 100 mio. kr. større.

Finansloven for 2005

Finansloven for 2005 budgetterer med indtægter på 5.356 mio. kr. og udgifter på 5.384 mio. kr., og et DAU-underskud på 29 mio. kr.

Bloktilskuddet fra staten udgør 3.072 mio. kr. eller godt 57 pct. af de samlede indtægter, og er dermed klart den største indtægtskilde for Hjemmestyret, *jf. tabel 3.3.2*. Herudover stammer en god del af skatteprovenuet fra lønninger finansieret af bloktilskuddet. De budgetterede indtægter fra de direkte skatter – dvs. landsskat, særlig landsskat og selskabsskat – er således med 719 mio. kr. den næststørste indtægtspost, mens indtægterne fra de indirekte skatter – herunder især indførselsafgifter – bidrager med 638 mio. kr. Alt i alt udgør Hjemmestyrets indtægter fra skatter og afgifter dermed omtrent 25 pct. af de samlede indtægter.

Udover ovennævnte er der indtægter på 320 mio. kr. afledt af fiskeriaftalerne med EU. Endelig er der budgetteret med øvrige indtægter på 607 mio. kr. De øvrige indtægter dækker over en lang række forskellige indtægtstyper – herunder blandt andet Grønlands andel af Nationalbankens overskud, Hjemmestyrets nettorenteindtægter, udbytter fra de hjemmestyreejede virksomheder, AEB-bidrag¹⁷, kapitalafkast (husleje) af udlejningsboliger samt afdrag og terminsrenter vedr. boligstøtte.

Tabel 3.3.2. Fordeling af Hjemmestyrets indtægter og udgifter på Finansloven for 2005

	Mio. kr.	Pct.		Mio.kr.	Pct.
<i>Indtægter:</i>			<i>Udgifter:</i>		
Bloktilskud fra staten	3.072	57,4	Driftsudgifter	2.443	45,4
Direkte skatter.....	719	13,4	Bloktilskud til kommuner.....	804	14,9
Indirekte skatter.....	638	11,9	Tilskud	790	14,7
Fiskeriaftaler med EU.....	320	6,0	Lovbundne udgifter	762	14,2
Øvrige indtægter.....	607	11,3	Anlægsudgifter	584	10,8
Indtægter i alt	5.356	100,0	Udgifter i alt.....	5.384	100,0

Kilde: Grønlands Hjemmestyre. Hjemmestyrets finanslov for 2005.

Der er i 2005 budgetteret med udgifter på i alt 5.384 mio. kr. Driftsudgifterne – herunder blandt andet lønudgifter til de ansatte i Hjemmestyret – er den største udgiftspost.¹⁸ Driftsudgifterne udgør således 2.443 mio. kr. eller 45,4 pct. af de samlede udgifter. Hjemmestyret yder et bloktilskud til kommunerne på samlet 804 mio. kr., mens udgifterne til tilskud – eksklusiv bloktilskud til kommuner – er på 790 mio. kr. Tilskudsbevillingerne indeholder blandt andet Hjemmestyrets udgifter til servicekontrakter mv. De lovbundne udgifter, der primært dækker over en række overførselsindkomster såsom ældrepension, førtidspension, boligsikring, børnetilskud og stipendier, er budgetteret til 762 mio. kr. Endelig er der på anlægsområdet afsat 584 mio. kr. på Finansloven for 2005.

I *boks 3.3.1* er givet en summarisk gennemgang af Hjemmestyrets væsentligste prioriteringer i Finansloven 2005.

¹⁷ Arbejdsgivernes erhvervsuddannelsesbidrag.

¹⁸ Driftsudgifterne er i dette afsnit defineret som udgifter på driftsbevillingerne. I de øvrige afsnit er driftsudgifterne afgrænset mere bredt som de samlede udgifter bortset fra anlægsudgifter.

Boks 3.3.1. Hjemmestyrets prioriteringer på Finanslov 2005

Stærkt øget uddannelsesindsats. Landsstyret hæver fra 2003-2007 bevillingerne til uddannelse og kulturområdet med 25% fra 0,8 mia. kr. til 1,0 mia. kr. Samtidig investeres kraftigt på anlægssiden, herunder navnlig 0,8 mia. kr. til renovering og udbygning af folkeskoler i en 10-årig anlægsplan.

Samlet og langsigtet erhvervspolitisk indsats. Landsstyret stimulerer innovation og regional udvikling gennem et ventu-
reselskab, der tildeles 15 mio. kr. årligt, samt kapitalen fra det nuværende Sulisa. Derudover bevilges 20 mio. kr. til udvikling af fiskeriet.

Lave løn- og prisstigninger. Prisniveauet er højt i Grønland, men forskellen til Danmark er blevet indsnævret en smule siden 1994. Denne udvikling vendte i år 2002, og Landstyret har derfor gennemført højere personfradrag, nedsatte telepriser og fragtrater for igen at skabe grundlag for en konkurrencedygtig prisudvikling. Vælges fremtidige lønstigninger med samme omtanke, er der mulighed for på mellemlangt sigt at opnå en væsentlig forbedret konkurrenceevne.

Finanspolitiske lempelser og strømnet udgiftspolitik. For at sikre Grønlands konkurrenceevne, begrænses udgiftsbevillingerne frem mod 2008, mens ensprisreformen med et mere kostægte energiforbrug gennemføres. Samtidig giver de højere personskattefradrag større privat forbrug og aktiviteten i anlægssektoren sikres ved at forbruge de inaktive midler i anlægs- og renoveringsfonden.

Budgetoverslagsårene 2006-2008

Det primære tema for budgetoverslagsårene er landsstyrets satsning på uddannelsesfronten. Dette ses dels i form af en øget driftsbevilling på området og dels ved at videreføre den igangværende 10-årige anlægssektorplan for folkeskolen.

Herudover vil udgiftspolitikken blive strammet i de øvrige dele af hjemmestyret for at sikre en effektiv udnyttelse af de begrænsede offentlige ressourcer. Konkret er der indarbejdet en besparelse i driftsbevillingerne på hhv. 1, 3 og 5 pct. i årene 2006, 2007 og 2008.

Budgettallene er påvirket af afviklingen af ensprissystemet på el- og vand og overgangsordningen forbundet hermed, som vil fortsætte frem til 2009.

Tabel 3.3.3. Indtægter og udgifter 2005-2008, mio. kr. 2005-pris- og lønniveau

	FL 2005	BO2006	BO2007	BO2008
Indtægter.....	5.356	5.302	5.301	5.299
Driftsudgifter	-4.801	-4.782	-4.754	-4.759
<i>Heraf:</i>				
Tilskud	-1.594	-1.565	-1.487	-1.456
Lovbundne	-763	-776	-783	-793
Anlægsudgifter	-584	-573	-608	-587
DAU-saldo	-29	-52	-61	-46

Kilde: Grønlands Hjemmestyre. Hjemmestyrets Finanslov for 2005.

Der ventes et mindre fald i de samlede driftsudgifter i de kommende år, bl.a. som følge af lavere offentlige tilskud, mens indtægterne falder svagt. Forholdet mellem udgiftspreset og den faldende indkomst

gør, at man har valgt at budgettere med et DAU-underskud, der når op mod en procent af udgiftsrammen i 2007 svarende til 61 mio. kr., hvorefter det igen falder i 2008., *jf. tabel 3.3.3.*

3.4 Kommunernes økonomi

Bloktilskudsforhandlinger

Hjemmestyret og kommunerne indgår hvert år en bloktilskudsftale for det efterfølgende år. Aftalen for 2005 blev indgået den 22. juni 2004. Bloktilskuddet til kommunerne forhøjes med 17,8 mio. kr. til 798,1 mio. kr. i 2005. Parterne er også blevet enige om at afsætte 17 mio. kr. årligt, dvs. i alt 85,0 mio. kr. i 2005-2009 til renovering af kloaknettet. De kommunale regnskaber og budgetter for perioden 1998-2005 er sammenfattet i tabel 3.4.1.

Tabel 3.4.1. De kommunale regnskaber 1998-2005, mio. kr.

	Regnskab 1998	Regnskab 1999	Regnskab 2000	Regnskab 2001	Regnskab 2002	Regnskab 2003	Budget 2004	Budget 2005
Indtægter.....	1.950	2.055	2.160	2.305	2.466	2.485	2.449	2.518
Driftsudgifter.....	-1.715	-1.789	-1.880	-2.060	-2.225	-2.186	-2.199	-2.262
Anlægsudgifter	-151	-211	-211	-314	-378	-317	-277	-245
(- =underskud)....	84	55	69	-69	-137	-18	-27	11

Kilde: De kommunale regnskaber og budgetter

Kommunernes indtægter har været stigende i alle årene. Dog er udgifterne steget mere end indtægterne, hvilket har resulteret i underskud fra 2001 til 2004. Anlægsudgifterne har i perioden 1998 til 2002 været stigende, men er efterfølgende reduceret. De forventes at falde yderligere i de kommende år.

Med den generelle økonomiske afmatning i Grønland kan det næppe forventes, at konjunkturerne vil medføre større indtægtsstigninger til kommunerne. Det er derfor vigtigt for kommunerne at sikre et tilstrækkeligt overskud, der kan styrke likviditeten og medvirke til at finansiere fremtidige anlægsudgifter.

Udviklingen i kommunernes administrative udgifter

Kommunernes administrative udgifter er i alt steget med 107 mio. kr. eller 27,4 pct. fra 1998 til 2003 svarende til gennemsnitligt 5 pct. om året. Det er især i de større kommuner, hvor der også har været den største befolkningstilvækst, at der har været de største stigninger i udgifterne. Nuuk kommune har således haft klart de største stigninger svarende til ca. 8 pct. om året, mens Sisimiut og Ilulissat har haft stigninger over gennemsnittet på hhv. 6,1 og 6,7 pct. p.a.

Tabel 3.4.2. Kommunernes administrative udgifter 1998-2003, 1.000 kr.

By \ År	1998	1999	2000	2001	2002	2003	Stigning 1998-2003 pct.	Pct.-vis vækst i befolkning, primo 1998-2004
Nanortalik	17.258	18.978	18.183	18.791	18.893	19.380	12,3	-4,7
Qaqortoq	29.576	31.070	29.447	30.115	30.716	34.045	15,1	-0,8
Narsaq	16.715	15.915	17.365	16.042	18.197	17.258	3,2	-2,6
Ivittuut	1.751	1.846	1.592	1.697	1.668	1.687	-3,7	7,6
Paamiut	14.425	14.565	16.198	17.390	17.191	17.135	18,8	-7,8
Nuuk	93.164	105.590	113.802	132.861	146.880	136.942	47,0	9,6
Maniitsoq	24.572	26.047	25.680	28.241	28.638	30.724	25,0	-6,1
Sisimiut	34.445	36.871	36.585	38.759	43.825	46.312	34,5	9,8
Kangaatsiaq	11.574	12.429	14.767	14.024	15.008	12.629	9,1	0,9
Aasiaat	23.953	22.489	27.718	31.087	30.334	31.231	30,4	-1,4
Qasigiannguit	14.261	14.145	16.717	16.207	14.542	15.117	6,0	-7,0
Ilulissat	26.943	27.844	28.022	34.751	37.839	37.232	38,2	6,5
Qeqertarsuaq	9.359	8.156	9.967	9.981	10.845	9.682	3,5	-7,2
Uummannaq	20.022	21.720	22.370	23.870	22.390	21.733	8,5	-8,4
Upernavik	22.193	25.739	29.070	29.908	27.403	25.795	16,2	1,2
Qaanaaq	8.039	9.262	8.029	9.276	9.365	11.291	40,5	-1,8
Ammassalik	16.927	16.788	17.391	20.124	19.405	22.795	34,7	3,5
Ittoqqortoormiit	5.016	5.585	5.011	5.716	5.518	5.978	19,2	-4,1
I alt	390.193	415.040	437.914	478.840	498.656	496.966	27,4	1,4

Kilde: KANUKOKA's regnskabsoversigt.

Det skal dog bemærkes, at der i mange kommuner har været en opbremsning i udgifterne fra 2002 til 2003. Det er vigtigt at fastholde denne udvikling.

I den sammenhæng kan det påpeges, at den grønlandske strukturkommission har fremlagt forslag til en kommunalreform, hvorefter de 18 nuværende kommuner lægges sammen til muligvis kun 4 kommuner. Blandt hovedformålene med reformen er at reducere kommunernes administrative udgifter.

3.5 Statslige udgifter vedrørende Grønland

Statens samlede udgifter vedrørende Grønland udgør i størrelsesordenen 3,6 mia. kr. i 2004, hvilket er en anelse lavere end i 2003, *jf. tabel 3.5.1*. Udover bloktilskuddet på omkring 3 mia. kr. afholder staten også udgifter i forbindelse med statslige institutioner og myndigheders varetagelse af opgaver i Grønland. I 2004 vurderes disse udgifter at have været på omkring 591 mio. kr. Den største post vedrører Fiskeriinspektionen mv. under forsvaret på 236 mio. kr. Herudover er der blandt andet udgifter i forbindelse med politi, retsvæsen og kriminalforsorg på omtrent 174 mio. kr. Til energi-, miljø- og råstofaktiviteter anvendes ca. 75 mio. kr.

Tabel 3.5.1. Statslige udgifter vedrørende Grønland, mio. kr. løbende priser

	R 1998	R 1999	R 2000	R 2001	R 2002	R 2003	B 2004
Bloktilskud til Grønland (1).....	2.574,7	2.653,5	2.725,1	2.793,3	2.877,3	2.952,1	3.006,1
Driftsudgifter og øvrige tilskud i alt (2)	644,0	404,7	628,3	638,2	643,2	675,0	592,1
<i>Heraf:</i>							
Fiskeriinspektion mv. under Forsvarsministeriet.	356,8	286,2	269,7	272,4	261,9	267,0	236,0
Politi, retsvæsen og kriminalforsorg	130,6	143,2	156,3	156,1	168,9	171,4	173,5
Energi-, miljø- og råstofaktiviteter	65,6	-129,9	119,5	115,9	110,6	122,3	74,6
Statens Luftfartsvæsen og Meteorologisk institut	37,9	46,0	38,2	46,3	48,9	43,3	46,6
Dansk Polarcenter, arktisk forskning og forskningsrådene	36,0	40,6	31,1	30,4	31,3	32,6	32,3
Øvrige.....	17,1	18,6	13,5	17,1	21,6	38,4	29,0
Anlægsudgifter i alt (3)	32,1	9,0	1,2	11,2	1,6	3,5	0,8
Samlede udgifter (1+2+3).....	3.250,8	3.067,2	3.354,6	3.442,7	3.522,1	3.630,6	3.599,0

Anm.: For perioden 1998 til 2003 er opgørelsen baseret på regnskabstal. For 2004 er der tale om budgettal baseret på Finansloven for 2004.

Faldet i de samlede statslige udgifter vedrørende Grønland i 1999 skyldes i øvrigt en engangsindtægt på 182,1 mio. kr. under Miljø- og Energiministeriet i forbindelse med statens salg af aktier i NUNA A/S til Dansk Olie og Naturgas A/S (DONG). Hvis der ses bort fra denne ekstraordinære indtægt på statens udgiftsbudget, er udgifterne vedrørende Grønland nogenlunde uændrede fra 1998 til 1999.

Kilde: Opgørelsen er udarbejdet på grundlag af materiale modtaget fra ministerierne. Der er i et vist omfang tale om skønnede tal.

Faldet i udgifter til energi-, miljø- og råstofaktiviteter fra 2003 til 2004 skyldes, at et tilskud i form af sektorprogram vedrørende miljø- og energiforbedrende renovering i Grønland på 50 mio. kr. årligt i perioden 2000-2003 er ophørt. Faldet i de budgetterede udgifter i Grønland vedr. fiskeriinspektion mv. under Forsvarsministeriet skyldes en ændret budgetteringsmetode og er således ikke udtryk for en besparelse.

Bloktilskuddet fra staten udgør godt 57 pct. af hjemmestyrets samlede indtægter, og dets betydning for den grønlandske økonomi er således overordentlig stor. Bloktilskuddet indebærer, at hjemmestyret kan afholde tilsvarende udgifter uden at skulle skaffe tilsvarende indtægter. For den danske stats vedkommende er der modsvarende tale om statslige udgifter. Det vil sige, at bloktilskuddet betyder, at staten hvert år må skaffe sig tilsvarende indtægter. Bloktilskuddet indebærer derfor, at det danske skatte- og afgiftstryk er højere, end det ellers ville være, og er således en omkostning for de danske borgere.